

ΙΛΙΞΟΣ

Ποτέ δεν μένουν μόνοι
οι άνθρωποι
που συνοδεύονται από
μεγάλες σκέψεις

Γ.Α.Λιβράγκα

**Κυκλοφόρησαν
οι νέες εκδόσεις των έργων
της ιδρύτριας της Θ.Ε.**

Έλενα Π. Μπλαβάτσκυ

**Η Φωνή της Σιγής
Το Κλειδί της Θεοσοφίας
Τα Πρώτα Βήματα στον Αποκρυφισμό**

Διατίθενται στα κεντρικά βιβλιοπωλεία
και στα γραφεία της Θ.Ε. Βουκουρεστίου 25,

Τ.Τ. 106 71

Τηλ. + Fax. 210 3610961

Τηλ. 210 3620702

Ταχυδρομική ή τηλεφωνική παραγγελία με αντικαταβολή

Το Κλειδί της Θεοσοφίας 186

Η Φωνή της Σιγής 106

Τα Πρώτα Βήματα στον Αποκρυφισμό 106

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΧΕΙΜΑΡΑΣ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΗΣ ΘΕΟΣΟΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Βουκουρεστίου 25 Κωδ. Ταχ. 106 71, Αθήνα Αττικής, Κωδικός:4311

Τηλ. 210 36.20.702 - 210 36.10.961 Fax: 210 36.10.961

www.theosophicalsociety.gr

email (περιοδικού): ilisos@theosophicalsociety.gr

email (Εταιρείας): info@theosophicalsociety.gr

Ιδρυτής + ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ιδιοκτησία - Έκδοση: Θεοσοφική Εταιρεία εν Ελλάδι

Εκδότης - Διευθυντής: Θεόδωρος Κατσιφής

Επιμέλεια ύλης: Κρυσταλλία Ιωαννίδου, Ιφιγένεια Κασταμονίτη

Μεταφράσεις: Ιφιγένεια Κασταμονίτη

ΑΠΡΙΛΙΟΣ – ΜΑΪΟΣ – ΙΟΥΝΙΟΣ 2009 Τεύχος 276

Και όμως κινείται!

Αρκεί το ότι όλοι επιχειρούν το ταξίδι. Αρκεί το ότι ο καθένας κάνει ό,τι μπορεί, επειδή ένας ηρωικός νους θα προτιμήσει να πέσει ή να χάσει ευγενικά σε ένα υψηλό επιχείρημα, μέσα από το οποίο εκδηλώνει την αξιοπρέπειά του, παρά να πετύχει την τελειότητα σε πράγματα λιγότερο ευγενικά, αν όχι ταπεινά.

Τζορντάνο Μπρούνο

(De gl' Heroici Furori)

Η ΘΕΟΣΟΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Ιδρύθηκε στις 17 Νοεμβρίου 1875 στη Ν. Υόρκη από την Ε.Π. Μπλα-βάτσιν και τον Συντ/χη Χ.Σ. Όλκοττ. Η σημερινή έδρα της βρίσκεται στο Adyar, Madras – India. Σκοποί της είναι:

1. Ο σχηματισμός πυρήνα της Παγκόσμιας Αδελφότητας της Ανθρωπότητας, χωρίς διάκριση φυλής, πίστης, γένους, τάξης ή χρώματος.
2. Η ενθάρρυνση της συγκριτικής μελέτης των θρησκειών, της φιλοσοφίας και της επιστήμης.
3. Η έρευνα των ανεκμίνεντων νόμων της φύσης και των δυνάμεων που βρίσκονται σε λανθάνουσα κατάσταση μέσα στον άνθρωπο.

Θεοσοφία είναι το σώμα της αλήθειας που αποτελεί τη βάση όλων των θρησκειών, και του οποίου δεν μπορεί κανείς να διεκδικήσει την αποκλειστικότητα. Προσφέρει μια φιλοσοφία που κάνει τη ζωή κατανοητή και εκθέτει τη δικαιοσύνη και την αγάπη που καθοδηγούν την εξέλιξή της. Τοποθετεί τον θάνατο στη σωστή του θέση, σαν επαναληπτικό επεισόδιο σε μια ατελείωτη ζωή που ανοίγει την είσοδο σε μια πληρέστερη και λαμπρότερη ύπαρξη. Αποκαθιστά την επιστήμη του Πνεύματος στον κόσμο, διδάσκοντας ότι το Πνεύμα είναι ο αληθινός εαυτός του ανθρώπου, ενώ ο νους και το σώμα είναι οι υπηρέτες του. Φωτίζει τις Γραφές και τα δόγματα των θρησκειών και αποκαλύπτει τις κρυμμένες έννοιές τους.

Το Ελληνικό τμήμα της Θ.Ε. ιδρύθηκε αρχικά στην Κέρκυρα, το 1877, από τους π. Όθωνα Αλεξάνδρου, Αλεξάνδρο Ρομπότη, Δημήτριο Σοφοζή, Κόντη Γρονέμη και Πασκουάλε Μενελάου. Υπό τη σημερινή μορφή της ως «Θεοσοφική Εταιρεία εν Ελλάδι» είναι σωματείο μη κερδοσκοπικό, νομίμως αναγνωρισμένο με την υπ' αρ. 8187/1946 απόφαση του Πρωτοδικείου Αθηνών. Εφόσον η Θ.Ε. έχει εξαπλωθεί ευρύτατα ανά τον πολιτισμένο κόσμο, και εφόσον άτομα όλων των θρησκειών έχουν γίνει μέλη της χωρίς να εγκαταλείψουν τα ιδιαίτερα δόγματά τους, τις διδασκαλίες και την πίστη τους, θεωρείται καλό να τονισθεί το γεγονός ότι δεν υπάρχει κανένα δόγμα, καμία γνώμη οποιονδήποτε που να δεσμεύει με οποιονδήποτε τρόπο, οποιονδήποτε μέλος της Θ.Ε. Η αποδοχή των τριών αντιτειμενικών σκοπών της είναι ο μόνος όρος για να γίνει κανείς μέλος της.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΕΥΧΟΥΣ

	Σελ.
Θεόδωρος Κατσιφής: Ειρήνη σε όλα τα όντα.....	4
Ύστατος Χαιρετισμός	7
Τζορντάνο Μπρούνο: Ποίημα για την αγάπη	10
Σταύρος Οικονομίδης: Θάνατος: Πύλη Ζωής	11
Νικόλαος Χαρακάκος: Επιστημονική και υπέρ-επιστημονική λογική	22
Αθανάσιος Πάλλης: Τα Καβείρια Μυστήρια	24
Γουίλιαμ Γουλιέλμος: Η θρησκεία των Ρωμαίων (μέρος 1ον)	28
Από την σοφία των Σούφι: Οι Νόμοι.....	36
Μαρία Βασιλοπούλου: Περί Ατομικότητας, Ψυχής, Προσωπικότητας ..	38
Μιχαήλ Γρηγορίου: Αλχημεία και Ψυχολογία	46
Βικτωρία Αγγελοπούλου: Το Όνειρο	54
Marcos Luis Borges de Resende: Δράση χωρίς προσκόλληση.....	56
Μεταξύ μας	63

Με χαρά πληροφορούμε τους αναγνώστες μας ότι μπορούν να επισκεφθούν την ιστοσελίδα της Θεοσοφικής Εταιρείας στην διεύθυνση:

www.theosophicalsociety.gr

Η ιστοσελίδα είναι γραμμένη σε δύο γλώσσες – Ελληνικά και Αγγλικά.

Αν και βρίσκεται ακόμη υπό κατασκευή, αρκετά τμήματά της είναι ήδη

On Line. Περισσότερες πληροφορίες θα βρείτε στη διεύθυνση

webmaster@theosophicalsociety.gr

ΕΙΡΗΝΗ ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΟΝΤΑ

Θεόδωρος Κατσιφής

(Πρόεδρος της Θ.Ε. εν Ελλάδι)

(Ομιλία την Ημέρα του Λευκού Λωτού, 8 Μαΐου 2009)

Ειρήνη σε όλα τα όντα.

Αυτή ήταν η τελευταία ευχή της Έλενας Π.Μπλαβάτκιν για την ανθρωπότητα. Σαν ευχή, σαν κάθε ευχή, τόνιζε τόσο το ανέφικτο όσο και τον διακαή πόθο για εκπλήρωση. Εν αρχή, λοιπόν, είναι η ανυπαρξία της ειρήνης στα όντα και, για να μείνουμε στο επίπεδό μας, η συνεχής σε όλους τους χώρους και τους χρόνους παρουσία των πολέμων, των συγκρούσεων, της απαξίας, της αθλιότητας. Η Αιτία; Αφοπλιστικά –για να μην αίρεται– απλή! Ο ανθρώπινος εγωισμός. Αυτός που θρέφει το πολυκέφαλο θηρίο των επιθυμιών, που αφανίζει στη γέννα της κάθε σκέψη, κάθε ενδεχόμενη πράξη για πραγματικό αλτρουισμό, για ουσιαστική ειρήνη.

Έταξε λοιπόν η ιδρύτρια της Θεοσοφικής Εταιρείας σαν κύριο σκεπτό την αδελφοσύνη μεταξύ όλων των ανθρώπων και την ΕΙΡΗΝΗ, την προαιματούμενη, το πρόγραμμα, το *sine qua non* της αδελφοσύνης. Αφείρωσε σε αυτό το εξαίσιο όραμα ακόμη και την τελευταία της στιγμή. Μια στιγμή που οι πλείστοι την γεύονται καθαρά εγωιστικά. Μια στιγμή που, όπως πιστεύεται, καθορίζει την κατοπινή πορεία του ανθρώπινου όντος. Δεν την χαράμισε σε κάποια ευχή εγωιστικής ανάτασης *αλλά*, συνεπώς στην όλη της επίγεια ύπαρξη, αφείρωσε και την τελευταία της ανάσα στο ίδιο μοτίβο στο οποίο τόσο αφειδώς ξόδεψε ολόκληρη τη θανμαστή ζωή της. Στην ανάγκη να αδράξει επιτέλους το ανθρωπινό γένος της εποχής μας τον μίτο που θα συνδράμει στην έξοδο του από τον λαβύρινθο του σκότους προς το φως της αληθινής ζωής, της ζωής εν αδελφοσύνη, που δικαιούται κάθε άνθρωπος ως εκ της κοινής καταγωγής του από την ίδια φάτσα, την ίδια θεϊκή πηγή.

Αυτή η ακράδαντη πίστη, η ανίχνητη ελπίδα για ένα ανώτερο επίπεδο ζωής, στα πλαίσια όσων αποκόλλησε για την εξέλιξη τόσο σε ανθρώπινους όσο και κοσμικούς αναβαθμούς, την ώθησαν στην ίδρυση της Θ.Ε. για τη διάδοση και εφαρμογή της ιδέας της αδελφοσύνης.

Προϋπόθεσης της κοινής για όλους αναβάθμισης με έμφαση όχι σε θεωρητικό αλλά σε πρακτικό επίπεδο. Τα μέσα για την επίτευξη αυτού του βασικού σκοπού βρίσκονται στους άλλους δύο τοιούτους. Πραγματικά, με τη μελέτη των θρησκειών, των φιλοσοφιών και των επιστημών, όσο κι αν γελιέται κανείς στην αρχή, αντιλαμβάνεται κάποια στιγμή ότι όλα αυτά που χωρίζουν σήμερα τους ανθρώπους έχουν στη βάση τους ό,τι τους ενώνει. Μια πανάρχαια, ακατάλυτη σοφία που στοχεύει στο άγγιγμα αυτού που νιώθει το ανθρώπινο πνεύμα σαν αρχική του ουσία και προσορισμό. Αυτού που κάνει ουσία το μονοιασμα όλων των ανθρώπων, την τάξη και την ειρήνη ανάμεσά τους. Η μελέτη αυτή, στο βαθμό που γίνεται κατανόηση και εφαρμογή, οδηγεί στην αντίληψη ότι αυτά που διαιρούν τους ανθρώπους σε διάφορες πίστεις, εθνικισμό, φυλές, επιστημονικές απόψεις κλπ, δεν είναι τίποτε περισσότερο από το συμφέρον των ολίγων. Αυτών των εκάστοτε ολίγων που διαστρεβλώνουν πανάρχαιες κοινές αλήθειες σε φανατισμούς και δεισιδαιμονίες. Που στρατολογούνται για να εμποδίσουν τις αμαθείς μάζες με απαξίες που μόνη τους στόχευση έχουν την αδιάταρακτη εξουσία και ευζωία εκείνων που τις διαφεντεύουν.

Στο μονοπάτι όμως αυτών των αληθειών θα μπορούμε καλλιεργώντας το στοιχείο που προβάλλει στον τρίτο σκοπό της Θ.Ε. Την ουσιαστική αυτογνωσία εκείνου που είσαι, που μπορείς να γίνεις, και που εκφράζεις σαν σκέψη, λόγο και πράξη. Αν μέσα μου κουβαλώ την αταξία, τη δυσαρμονία, την αθλιότητα, η εξωτερική σύγκρουση στις σχέσεις μου με τα πάντα είναι για μένα μονόδρομος. Πρώτα μέσα μου, λοιπόν, ας βασιλεύσει η ειρήνη. Και στην προσπάθειά μου αυτή ίσως βιώσω ότι στο τωρινό πνευματικό επίπεδο του πλανήτη, αυτή η ολιγάνθρωπη ατομική εσωτερική ειρήνη είναι το μόνο που μπορούμε να ελπίζουμε. Ακούγεται βέβαια κινικό το μήνυμα ότι η ανθρωπότητα στον αιώνα μας δεν μπορεί να απολαύσει μια παγκόσμιας έκτασης ειρήνη, όμως από αυτήν την πραγματικότητα πρέπει να ξεκινήσουμε αν δεν θέλουμε να αιθεροβατούμε. Η ευχή παραμένει: ΕΙΡΗΝΗ ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΟΝΤΑ.

Η αρχή λοιπόν είναι να εγκαταστήσω την ειρήνη μέσα μου. Αυτή είναι η πρόκληση για κάθε θεόσοφο. Να ανιψωθεί σε μια ελάχιστη, έστω, εστία αρμονίας που θα διατηρεί άσβεστη την αλήθεια της παγκόσμιας ειρήνης. και με την ανταύγεια της ιερής αυτής πυράς να φωτίζει και να θερμαίνει κι άλλες καρδιές ώστε να συντομεύσει όσο μπο-

ρεί το χρόνο για την ειρήνη σε όλα τα όντα. Για να τερματισθεί επιτέλους μια αέναη ζοφερή πραγματικότητα, που θέλει και αυτή η ίδια η ύπαρξη να αποτελέι ώντο πρόβλημα για την πλειονότητα των πλέον νοημόνων όντων του πλανήτη.

Στην παράδοση της Θ.Ε. δευπόζει και το όραμα για την εξέλιξη του ανθρώπινου όντος σε ανώτερες υποφινές και φινές. Μια προδιαγραφή που, όπως και τόσες άλλες της θεοσοφικής διδασχής, αποδεικνύεται σήμερα οινωός επιστημονικός. Δέχονται πλέον οι επιστήμονες σχεδόν σαν απόλυτη βεβαιότητα ότι στο σύμπαν υπάρχουν και άλλα νοήμονα όντα. Όντα με ασύγκριτα υπέρμετρη της δικής μας νοημοσύνη. Μια νοημοσύνη που θα έχει βέβαια προ πολλού αφήσει πίσω της την κοσμική παιδική ασθένεια της αλληλοφαγωμάρας, που πανδημεί μέχρι σήμερα στον πλανήτη μας, από τα «κατ' εικόνα και ομοίωση» όντα. Ωστόσο η μεγαλύτερα, η θλίψη που διακατέχει τον σκεπτόμενο άνθρωπο για το απόμακρο ενός επίγειου παράδεισου ειρήνης, που σίγουρα θα αποτελεί πραγματικότητα σε κάποιους άλλους πλανήτες, δεν είναι για εμάς το ζητούμενο. Το ουνσιώδες, εκείνο που ενδιαφέρει, είναι ότι η πορεία προς την ειρήνη, προς την αδελφούση, δεν θα γίνει με εξωπενική παρέμβαση. Θα ξεκινήσει από τα ίδια τα ανθρώπινα όντα όταν το καθένα, και τελικά όλα μαζί, συνειδητοποιήσουν σε όλο της το βάθος και το πλάτος την παραφροσύνη μέσα στην οποία σήμερα πλατουνρίζουν.

Αυτό είναι το ύπατο κληροδότσημα της Ε.Π.Μπλαβάτσκι. Μπορούμε να αποδεχθούμε αυτήν την ακριβή κληρονομία, να της δώσουμε σάρκα, ουσά και πνοή ζώσα, αν ο καθένας μας αναζητήσει μέσα του το μονοπάτι για την ειρήνη. Όταν πιστέψει ότι μπορεί, και θελήσει να βαδίζει στην κακοτράχαλη, βέβαια, αλλά και τόσο εξάίσια πορεία υπεννιζώντας τα εμπόδια, τις χιλιάδες των εγώ μας που κάθε στιγμή ορθώνονται μπροστά μας. Και αν δεχθούμε ότι η ύπατη εκπνοή μιας σπουδαίας πνευματικής παρουσίας στον πλανήτη αποσκοπούσε στο να αριάσει με το πολύτιμο άρωμά της την ουσία της εξέλιξης στην οποία πίστευε, οφειλουμε σαν θεόσοφοι να αντιληφθούμε πως η πράξη στην οποία μας καλεί δεν ανήκει στο αύριο που ποτέ δεν θα 'ρθει. Ξεκινάει και μπορεί να ολοκληρωθεί για τον καθένα μας αυτή τη στιγμή. Κοιτάζοντας κατάματα αυτή την ίδια την ύπαρξή μας, και με ευλάβεια τοποθετώντας την σαν απαραίτητο μικρό λιθαράκι στο τεράστιο οικοδόμημα, το ναό της όλης ύπαρξης.

ΥΣΤΑΤΟΣ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ

(Τον Μάιο 1891, μετά το θάνατο της Ε.Π.Μπλαβάτσκυ στις 8 του ιδίου μηνός, και προτού αποτεφρωθεί το σώμα της, ο προσωπικός της γραμματέας Τζώρτζ Μηντ εκφώνησε έναν επικήδειο λόγο δίπλα στη σωρό της ιδρύτριας και ψυχής της Θ.Ε. Το κείμενο που ακολουθεί είναι περίληψη του επικήδειου, την οποία συνέταξε η Έρικα Α. Γεωργιάδη και ανέγνωσε την «Ημέρα του Λευκού Λωτού» – όπως συνηθίζεται να αποκαλείται και να τιμάται από την παγκόσμια θεοσοφική κοινότητα η ημέρα του θανάτου της Ε.Π.Μπ. Μετάφρ. κειμένων: Γεώργιος Γεωργιάδης)

Η Ε.Π.Μπλαβάτσκυ είναι νεκρή. Αλλά η Ε.Π.Μπλαβάτσκυ, η δασκάλα και φίλη μας, είναι ζωντανή και θα είναι για πάντα στις καρδιές και τις αναμνήσεις μας. Στην τωρινή μας θλίψη αυτήν τη σκέψη πρέπει να κρατήσουμε. Είναι αλήθεια ότι η προσωπικότητα που γνωρίζουμε ως Ε.Π.Μπ. δεν είναι πια μαζί μας. Όμως είναι επίσης αλήθεια ότι η σπουδαία της ψυχή προσπάθησε να μας διδάξει τον τρόπο να ζούμε μια πιο αγνή και ανιδιοτελή ζωή. Η Θεοσοφική Εταιρεία, η οποία αποτελεί το σπουδαίο της έργο, είναι ακόμα ενεργή και συνεχίζει υπό την φροντίδα και κατεύθυνση των μεγάλων Διδασκάλων. Η Ε.Π.Μπ. ήταν αξιαγάπητη σε μας αφού ενεργούσε σαν μια μητέρα, και πρέπει πάντα να θυμόμαστε αυτό που συχνά μας δίδασκε: Ότι η προσωπικότητα είναι το παροδικό τμήμα της ανθρώπινης φύσης. Η αληθινή Ε.Π.Μπ. δεν βρίσκεται εδώ μαζί αλλά η μεγάλη ψυχή που ενέπνευσε ανθρώπους σε όλο τον κόσμο είναι και θα είναι ζωντανή για πολλούς επερχόμενους αιώνες.

Αδελφοί Θεόσοφοι, το καθήκον μας είναι απλό. Να επαναφέρουμε στην ανθρωπότητα τη γνώση εκείνων των πνευματικών αληθειών που σήμερα αποκαλούμε Θεοσοφία. Με το σπουδαίο της παράδειγμα μπροστά μας, το καθήκον μας γίνεται απλό. Πρέπει να συνεχίσουμε το έργο που η Ε.Π.Μπ. ξεκίνησε. Αν όχι με τη δική της δύναμη, τότε με τον ίδιο ενθουσιασμό, την ίδια αυτοθυσία και την ίδια αποφασιστικότητα.

Αυτός είναι ο καλύτερος τρόπος για να εκφράσουμε την ευγνωμοσύνη μας σε αυτήν. Η Θεοσοφία δεν είναι νεκρή επειδή στεκόμαστε δίπλα στη σωρό της Ε.Π.Μπ.αβάσκυ. Ζει και πρέπει να ζει, γιατί η αλήθεια δεν μπορεί να πεθάνει ποτέ. Όπως αγαπάμε και σεβόμαστε πολύ την ηγέτιδά μας, στον ίδιο βαθμό και η αφοσίωσή μας στο έργο δεν πρέπει να βασίζεται στην παροδική αφοσίωση σε μια προσωπικότητα, αλλά στη στέρεα θεμελίωση ότι στην ίδια τη Θεοσοφία μπορούμε να βρούμε τις αιώνιες πνευματικές αρχές της ορθής σκέψης, του ορθού λόγου και της ορθής δράσης, οι οποίες είναι απαραίτητες για την πρόοδο και την αρμονία στην ανθρωπότητα.

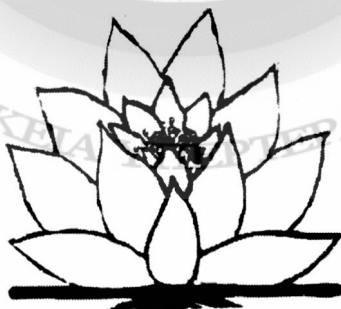
Πιστεύουμε ότι αν η Ε.Π.Μπ. μπορούσε να βρισκεται εδώ, αυτό θα ήταν το μήνυμά της προς όλα τα μέλη της Θεοσοφικής Εταιρείας, όχι μόνο σε όσους είναι παρόντες αλλά και σε όλους όσους, χωρίς διάκριση φύλης, θρησκείας και φύλου, είναι μαζί μας σήμερα με την καρδιά και τη συμπόνια τους. Θα μας έλεγε, όπως έχει πει σε πολλούς από εμάς, ότι μια καθαρή ζωή, ένα ανοικτό μυαλό, μια αγνή καρδιά, μια διαφασμένη διάνοια, μια αποκαλυμμένη πνευματική αντίληψη, αδελφoσύνη για όλους, ετοιμότητα να δώσετε και να λάβετε συμβουλή και οδηγία, μια θαρραλέα αντοχή στις προσωπικές αδικίες, μια γενναία διακηρύξη αρχών, μια ατρόμητη υπεράσπιση όσων δέχονται άδικη επίθεση, και ένας συνεχής

στόχος στο ιδανικό της ανθρωπίνης προόδου και τελειότητας, την οποία η μυστική επιστήμη (Gurta Vidya) απεικονίζει – αυτά είναι τα χρυσά σκαλοπάτια στα οποία πατώντας ο μαθητής μπορεί να ανέβει στο ναό της Θείας Σοφίας. Και τώρα, σιωπηλά, αφήνουμε το σώμα της δασκάλας μας και επιστρέφουμε στον κόσμο της καθημερινότητας. Στις καρδιές μας πάντα θα έχουμε την ανάμνησή της, το παράδειγμά της, τη ζωή της.

Ο πραγματικός θεόσοφος είναι αυτός που αναπτύσσει τις υψηλές του ικανότητες και γνωρίζει πώς να τις χρησιμοποιήσει τη σωστή στιγμή. Ορθή σκέψη, ορθό συναίσθημα, ορθή κρίση και ορθή δράση είναι τα αναγνωριστικά σημεία ενός αληθινού θεόσοφου, ο οποίος, χωρίς αμφιβολία, εργάζεται για την πραγμάτωση της αδελφосύνης που είναι το ιδεώδες μας. Όσοι από εμάς φέρουμε δίκαια τον τίτλο του θεόσοφου, ας έχουμε καλά αυτά στο μυαλό μας και ας ακολουθούμε το παράδειγμα της Έλενας Π. Μπλαβάτσκι, θυσιάζοντας τους εαυτούς μας για το καλό των άλλων. Ας επικρατήσει στον κόσμο μας η απεριόριστη καλοσύνη προς όλα τα όντα. Ας υπάρχει σε όλα τα μήκη και τα πλάτη του κόσμου, χωρίς την πρόσμιξη συναισθημάτων αντιδιαστολής ή αντίθετων συμφερόντων. Αν ένας άνθρωπος παραμένει πνευματικά σε αυτή την κατάσταση ενόσω είναι σε εγρήγορση, είτε στέκεται, περπατά, κάθεται ή ξαπλώνει, τότε το ακόλουθο ρητό γίνεται πραγματικότητα:

ΑΚΟΜΗ ΚΑΙ ΣΕ ΑΥΤΟΝ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ
ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΒΡΕΘΕΙ Η ΕΥΤΥΧΙΑ

Ποίημα για την Αγάπη

Τζορντάνο Μπρούνο

Μέσα από σένα, ω Αγάπη,
 βλέπω το επίπεδο της υψηλής αλήθειας.
 Εσύ ανοίγεις τις πόρτες από διαμάντι και βαθιά νύκτα.
 Μέσα από τα μάτια μπαίνει η θεότητα Και από την θεά
 γεννιέται και ζει, τρέφεται και βασιλεύει αέναα.
 Πόση γη, ουρανό και κόλαση περιέχει, αντέχει.
 Αληθινές εικόνες απόντων πραγμάτων δείχνει.
 Ξαναμαζεύει δύναμη που προχωρώντας με κτυπήματα
 αποκαλύπτει ό,τι είναι κρυμμένο, καθώς την καρδιά ξεσκίζει.
 Άκουσε λοιπόν, φτηνό πλήθος,
 την αλήθεια που επαναλαμβάνω.
 Τέντωσε τ' αιτιά σου σε λόγια που δεν εξαπατούν.
 Άνοιξε, αν έτσι μπορείς, τα τρελά αλλήθωρα μάτια.
 Την λες παιδί, τόσο αδύνατο και μικρό είναι το μυαλό σου.
 Επειδή εσύ αλλάζεις τόσο γρήγορα, νομίζεις ότι αυτή φεύγει.
 Και αφού δεν βλέπεις τίποτα,
 αναγκάζεσαι να την πεις τυφλή.

(Ηχηρή: Το Ηρώτο Σονέτο "De gl' Heroici Furori")

(Επιλογή: Κροσταλλία Ιωαννίδου)

ΘΑΝΑΤΟΣ: ΠΥΛΗ ΖΩΗΣ

Φόβος Θανάτου – Μύηση Θανάτου

Γνώση Θανάτου

Σταύρος Οικονομίδης
(Καθηγητής Αρχαιολογίας, μέλος της Θ.Ε.)

(Ομιλία στη Στοά «Επίκουρος»)

Ασφαλώς σε πολλούς ο τίτλος φαντάζει αδιανόητος και ίσως ακόμη και ειρωνικός. Ωστόσο οι περισσότεροι φροντίζουμε να αποφεύγουμε να αφιερώνουμε τον καθημερινό μας χρόνο για να μελετήσουμε το Θάνατο. Πόσο μάλλον να αντιληφθούμε την αιτία ύπαρξής του και βεβαίως την όποια σχέση του με τη ζωή. Υπάρχει άραγε κάποια αμφίδρομη σχέση μεταξύ ζωής και θανάτου, ή μήπως βρισκόμαστε μπροστά σε μια ευθεία η οποία οδηγεί αποκλειστικά στο φυσικό τέλος των πάντων χωρίς παράλληλες δυνατότητες; Αυτή είναι η διαπίστωση στην οποία οι περισσότεροι οδηγούμαστε στη σημερινή μονότονη εποχή της τεχνολογικής πεζότητας. Επίσης, τρομοκρατία θανάτου έχει μπολιαστεί στις ανθρώπινες κοινωνίες από σκοτεινά ιερατεία που ευαγγελίζονται το φως, ενώ στην πραγματικότητα έχουν εδραιώσει την εξουσία τους ακριβώς σε αυτό το καθοριστικό προπύργιο ισχύος: στο Θάνατο ως μέσο ελέγχου των μαζών.

Ο θάνατος και το παρακείμενο οριστικό και αμετάκλητο τέλος της πορείας της ανθρώπινης ζωής είναι το καλύτερο συστατικό στην εδραίωση μιας μετά Χριστό θρησκείας. Και αυτός ο έλεγχος διαμέσου του θανάτου εξασκείται με τρόπο βάνανσο και εκβιαστικό. Ποιοι είναι οι λόγοι που ο σημερινός δυτικός άνθρωπος φοβάται το θάνατο περισσότερο από ποτέ; Ασφαλώς η απομάκρυνσή του από την Εμπειρία Θανάτου (λόγω έλλειψης πολέμων, λιμών και μαζικών επιδημιών). Ας μη γελιόμαστε. Αυτή την εμπειρία όλοι μας θα τη νιώσουμε κάποτε και τη νιώθουμε κάθε φορά που χάνουμε έναν δικό

μας άνθρωπο, συγγενή ή φίλο. Ωστόσο στο δικό μας δυτικό κόσμο αυτή η εμπειρία δεν διαθέτει τη σφοδρότητα που ενείχε πριν εκατό ή διακόσια χρόνια. όταν δηλαδή η ευρωπαϊκή κοινωνία βίωνε αλλεπάλληλους πολέμους, συγκρούσεις κάθε είδους, αιματηρές επαναστάσεις, λιμούς, σιτοδείες και ασφαλώς μια καθηλωτική και απίστευτη, για εμάς σήμερα, πρόωρη θνησιμότητα. Ο θάνατος τότε ήταν ένα φαινόμενο τόσο αγκυλωμένο στην καθημερινότητα του δυτικού ανθρώπου, ώστε ίσως οι άνθρωποι να αφιέρωναν περισσότερο χρόνο στη σκέψη τους για τα μεταφυσικά.

Ενώ όμως σήμερα η τεχνολογική πεζότητα μας αποκλείει από κάθε φιλοσοφείν περί θανάτου, τότε η δυτική κοινωνία είχε άλλους φραγμούς για το θάνατο. Και αυτοί ήταν φραγμοί θρησκευτικοί. Εξάμβωνος οι ιερείς της δις χίλιετούς θρησκείας τρομοκρατούσαν τα πλήθη με τη σκιά του θανάτου ως μέσο ελέγχου της πίστης τους, επομένως και της πειθαρχίας τους, σε ένα θρησκευτικό σχήμα που απέχλειε την όποια φιλοσοφία θανάτου πέραν της «Άφεσης Αμαρτιών» και της «Επουράνιας Λύτρωσης» μετά θάνατον. Η ψυχαναγκαστική πειθώ στην πίστη μιας ζωής άνευ φόβου θανάτου, μετά θάνατον, αποκλείει την όποια ενασχόλησή μας με αυτόν σε επίπεδο φιλοσοφικό και όχι πλέον θρησκευτικό. Τι γινόταν όμως πριν την εγκαθίδρυση και στερéωση της δις χίλιετούς θρησκείας στον κόσμο; Και μάλιστα στον δικό μας δυτικό κόσμο; Ποια ήταν η αντιμετώπιση που είχε ο άνθρωπος για το θάνατο και ποια ήταν η πίστη του σχετικά με την φιλοσοφικά εξελεγμένη πορεία της ζωής, όταν ο θρησκευτικός δογματισμός απλά δεν υπήρχε;

Οι αρχαίοι Έλληνες είχαν μια περίεργη σχέση με το θάνατο. Ο περισσότερος κόσμος, οι «κοινοί θνητοί», πίστευαν σε μια μετά θάνατον ζωή που ήταν όμως καταδικασμένη σε ένα φοβερό σκότος, σε μια απόλυτη ησυχία, σε μια καταδίκη όπου οι άνθρωποι διατηρούσαν τη σκιά τους και τρέφονταν από τις προσφορές και τις χοές που έκαναν για αυτούς οι εν ζωή συγγενείς τους. Μια άλλη διάσταση της μεταθανάτιας ύπαρξης για τους «κοινοί θνητούς» της αρχαίας Ελλάδας ήταν η Εσπερία Νήσος των Μακάρων, στην οποία αποβιβάζονταν οι Αξιομάκαροι που έχαιραν μια χοριφαία εμπειρία μετά το πέρας της θνητής τους διάστασης. Η λαϊκή πίστη σε μια αντίστοιχη της χριστιανικής κόλλησης ήταν διαδεδομένη και στην αρχαία Ελλάδα. Ο Τάρταρος ή κοιλάδα του Μαυριτίου στην οποία ήταν καταδικασμέ-

νες οι αμαρτωλές ψυχές να ταλαιπωρούνται αιωνίως. Αλλά αυτές είναι δοξασίες λαϊκές στις οποίες πίστευε ο καθημερινός αρχαίος Έλληνας θνητός. Θα ήταν επισφαλής η θεώρηση ότι η άποψη των Ελλήνων για το θάνατο ήταν έτσι όπως παρουσιάζεται σε εμάς σήμερα, μέσα από ταλαιπωρημένα και χρεωκοπημένα ιστορικά και «φιλοσοφικά» συγγράμματα.

Στη χώρα όπου γεννήθηκε η έννοια του Συμβολικού Μύθου, της Φιλοσοφίας, των Μυστηρίων, των Μυήσεων, αυτές οι δοξασίες είναι ανεπαρκείς για κάποιους θνητούς μεν αλλά όχι «κοινούς θνητούς». Και μιλώ βεβαίως για τους ιδιαίτερους εκείνους ανθρώπους της Ελλάδας, οι οποίοι φιλοσόφησαν στην έννοια του θανάτου και κατόρθωσαν να ξεπεράσουν τα σύνορά της μέσα από τη στάση ζωής τους, και μέσα από τον τρόπο με τον οποίο βίωσαν τη συνάφεια ΖΩΗΣ-ΘΑΝΑΤΟΥ. Όχι μόνο. Για εκείνους που δεν κράτησαν ζηλότυπα τις φιλοσοφικές αναζητήσεις τους για τον εαυτό τους, σαν μέλη σκληρού και τρομοκρατικού ιερατείου, αλλά προσπάθησαν με κάθε μέσο να τις διαλευκάνουν και για λογαριασμό των πολλών, «κοινών θνητών».

Ο θάνατος, ως αδελφός του Ύπνου, για τους Έλληνες, στους κόλπους των φιλοσοφούντων Στοχαστών δεν αποτελούσε σε καμία περίπτωση ένα τέλος, έναν τοίχο, ένα τέρμα, μια διαπαντός διακοπή. Αντιθέτως ήταν πύλη για κάτι άλλο, ακόμη μεγαλύτερο, ακόμη σπουδαιότερο από την υλική ζωή, και ασφαλώς απαραίτητο συστατικό μιας συνέχειας, οδός και Ατραπός άλλων ζώων, όχι αποκλεισμένων πίσω από τοίχους παραδείσων ή κολάσεων. Αν αναλογιστούμε την ιστορία των νεότερων φιλοσοφικών ομάδων οι οποίες εμφανίστηκαν και ανδρώθηκαν μέσα σε εποχές άκρας καταστολής της φιλοσοφίας του θανάτου, στον χριστιανικό Μεσαίωνα και τα φεουδαρχικά μοντέλα της ευρωπαϊκής κοινωνίας, τότε θα αντιληφθούμε σε όλο το μέγεθός της την ανάγκη όλων μας, καταπιεσμένων από τον τρόμο του θανάτου που μας έχει επιβληθεί εδώ και αιώνες, προς μια ουσιαστικότερη και βαθύτερη προσέγγιση του αντικειμένου του καθημερινού τρόμου μας.

Η κληρονομιά που άφησε η φωτισμένη και αδέσμευτη από θρησκευτικούς δογματισμούς και φιλοσοφικές απαγορεύσεις ελληνική αρχαιότητα, δεν αφορά αποκλειστικά την ανδρεία, τις πατριωτικές αξίες και τα κατορθώματα σε τέχνη, πόλεμο, ηθική, αλλά κυρίως στην αδέσμευτη και δίχως υστερικές φοβίες εποικοδομητική προσέγγιση στην έννοια του θανάτου.

Στην αρχαία ελληνική κοινωνία υπήρχαν εσωτερικές ομάδες, εταιρείες ή «σχολές», οι οποίες είχαν ως αποκλειστικό σκοπό τους την εξήγηση του θανάτου και την προσέγγιση της σημασίας του μέσα στο πλαίσιο της ζωής. Σε αυτές τις εσωτερικές κοινωνίες μπορούσε να έχει πρόσβαση όποιος απλά αποφάσιζε να ακολουθηθεί έναν συγκεκριμένο τρόπο ζωής, εγκαταλείποντας για ένα διάστημα την προσωπική του καθημερινή και ενδοτενιζόμενος τα προστάγματα του ενίοτε φιλόσοφου-«σχολάρχη». Η επιλογή όσων επιθυμούσαν να ενταχθούν σε αυτά τα φιλοσοφικά κινήματα δεν γινόταν μέσω της κοινωνικής ή οικονομικής ή άλλης διαδοχής. Το ίδιο το ενδιαφέρον τους προς μύηση στα μυστήρια του Θανάτου, ήταν εκείνο που τους καθιστούσε ικανούς να συμμετάσχουν και να αντιλαμβάνονται τις μεταφυσικές έννοιες που καλούντο να ερμηνεύσουν και να ενσωματώσουν στο βίο τους.

Ο ίδιος ο μινούμενος, μετά από μια σειρά διαδικασιών, όφειλε να μεταλλάξει τη σκέψη του και τον τρόπο με τον οποίο έβλεπε το θάνατο και τη ζωή. Αλλοιοδικά, ο τρόπος και η στάση ζωής του απέναντι στο φαινόμενο του θανάτου περνούσε σε εκείνους με τους οποίους σχετιζόταν. Επρόκειτο για μια δημοκρατική και φωτισμένη διαδικασία γνώσης, με μόνα κίνητρα την κατάκτηση, μερική ή καθολική, της ένταξης του ανθρώπου σε ένα πλαίσιο διαφορετικό από το καθημερινό, το αγροαίο και το περιορισμένο σε έμφαντους φόβους. Είναι όμως

ο φόβος του θανάτου φόβος έμφυτος στον άνθρωπο; Μήπως ο φόβος θανάτου στην πραγματικότητα δεν αποτελεί μια ορμέμφυτη, φυσική ψυχολογική κατάσταση αλλά μια κοινωνική φοβία η οποία του έχει επιβληθεί, χιλιετίες τώρα, από τους ταγούς των ιερατείων και από τις μελαγχολικές και ύποπτες καγκελαρίες των κρατικών μηχανισμών της κοινωνικής καταστολής; Σε τι θα διαχώριζε πραγματικά ένα αγρίμι που νιώθει το θάνατο ως κάτι το επικείμενο κατά τη διάρκεια του κυνηγιού ή μετά από μια μονομαχία επικράτησης με έναν αντίπαλο, από την ανθρώπινη γνώση και αντίληψη του υλικού του τέλους; Πρόκειται για ερωτήματα που δύσκολα μπορούμε σήμερα και κάτω από τις δικές μας συνθήκες ζωής να διαχωρίσουμε και κατανοήσουμε επαρκώς.

Ο άνθρωπος, ως ζώο της Φύσης, διαθέτει ασφαλώς το φόβο για το θάνατο, ως μέρος του προσωπικού του εξοπλισμού για την προστασία του σε κατάσταση κινδύνου. Αυτός όμως ο φόβος σε ποιο επίπεδο, σε ποια διάσταση οφείλει να ξεπεραστεί παράλληλα και ταυτόχρονα με την εξέλιξη του ανθρώπου και τη διάκρισή του από τους άλλους, κατώτερους εξελικτικά φυσικούς οργανισμούς; Εκεί είναι που κανείς θα έπρεπε να βαδίζει για να αντιληφθεί την ύπαρξή του ως μέρος της Φύσης, αλλά όχι απλά ως μέρος μιας Φύσης η οποία έχει δημιουργήσει οργανισμούς υλικούς τόσο διαφορετικούς και τόσο ποικίλους εξελικτικά. Έτσι, οι ανθρώπινες κοινωνίες που επιζητούν να διαχωρίζονται από τις ομάδες των απλών κτηνών και τις κοινωνίες των αγριμιών, δεν θα όφειλαν να εντοπίζουν πολιτειακά, θρησκευτικά και φιλοσοφικά τη διάκριση που η ίδια η Φύση έχει ορίσει για τον άνθρωπο; Το άνθρωπο πολίτη, τον άνθρωπο ως κοινωνικό και επικοινωνιακό ον, τον άνθρωπο ως δημιουργό τέχνης, ως μέρος μιας Φύσης που ωστόσο τον έκρινε και τον κατέστησε ον ικανό να αντιλαμβάνεται το θάνατο και τη ζωή του;

Ο θάνατος είναι, πράγματι, μια κατάσταση κατάλυσης της ύλης. Είναι επίσης ένα τέρμα σε μια υλική, βιολογική ζωή. Τι θα μπορούσαμε να πούμε το διαφορετικό όταν αντικρίζουμε οικείους μας να φτάνουν στο τέλος της βιολογικής τους ύπαρξης και να ξεψυχούν μπροστά στα μάτια μας; Τι θα μπορούσαμε να πούμε όταν χάνουμε αγαπημένους μας νέους, γέρους, μεσήλικες, παιδιά και υπερήλικες, όταν τους οδηγούμε στην τελευταία τους κατοικία; Τι θα μπορούσαμε να πούμε όταν αντικρίζουμε εμείς οι ίδιοι το τέλος μας μέσα από μια μακροχρόνια αρρώστια, η οποία μας δίνει τη δυνατότητα χρόνου να

αντιληφθούμε την ιλγγιώδη πορεία μας προς το τέλος της θνητής μας ύπαρξης: Ο περιστασιακός τρόμος απέναντι στο δέος του θανάτου, φυσικό κατάλοιπο από την εποχή που ο άνθρωπος συμβίωνε με τα κτήνη και ειρωνική κληρονομιά που μας άφησε η κοινή, βιολογική μας μοίρα με όλους τους φυσικούς οργανισμούς τους σύμπαντος, μας καταλαμβάνει και μας ισοπεδώνει. Μαζί με το φόβο των άρρωστων και ανήμπορων γηρατειών έρχεται να προστεθεί και αυτός ο ανελέητος φόβος, ο ορμέφυτος του ανθρώπου για το πέρας της ύπαρξής του στον κόσμο αυτό, τον εμφανή, τον χειροπιαστό και τον αντιληπτό από όλες μας τις ανθρώπινες αισθήσεις.

Είναι μεγάλη η δύναμη που πολλές θρησκείες εξάσκησαν έντεχνα για να κάνουν τον άνθρωπο να πιστέψει στη μετά θάνατο λύτρωση του. Στηρίζεται ακριβώς σε αυτή την ορμέφυτη κατάσταση πανικού που χαρακτηρίζει και τα κτήνη όταν αυτά βρίσκονται σε κίνδυνο. Είναι η χειραγώγηση των πιο κτηνωδών, των πιο βιολογικών και υλικών συναισθημάτων μας, για την εξασφάλιση της ομαδοποίησής μας σε κοινωνικά στερεότυπα υπακοής και άνειν όρων παράδοσης στην εξουσία. Εδώ ο άνθρωπος αντιμετωπίζεται σαν κτήνος που μόνο από ύλη, νύχια, χ αίτη και δορά είναι φτιαγμένο. Είναι παράλογο και ταιντόχρονα διασκεδαστικό να αντιλαμβανόμαστε, ενίοτε, αυτή τη φάσκεισα και αντιφάσκεισα στάση κάποιων θρησκειών απέναντι στους πιστούς. Από τη μια τους αντιμετωπίζουν ως ψυχικά όντα τα οποία μετά θάνατο θα «σινέλθουν» από κάθε είδους επίγειο φόβο (αν είναι αρκούντως άμωμοι και αναμάρτητοι βεβαίως), και από την άλλη τους εξουσιάζουν διαμέσου των πλέον υλικών φόβων με το φάσμα του υλικού τους θανάτου. Σας προσκαλώ να σκεφτείτε λίγο για ποιο λόγο λέω αυτό που λέω. Ίσως κάποιοι να συμφωνήσετε.

Οι αρχαίοι, κάποτε, προσπαθώντας ακριβώς να ξεπεράσουν τους βιολογικούς τους φόβους για το θάνατο και να διαχωρίσουν τις ανθρώπινες κοινωνίες από τις αγέλες των ζώων, επιτόησαν και εννόησαν το θάνατο από μια άποψη μη άρνησής του. Η αποστροφή στο θάνατο από τη μια και η φιλοσοφική του προσέγγιση από την άλλη, διαχωρίζουν και απομακρύνουν αισθητά τη σημερινή κοινωνία μας από τις κοινωνίες των φιλοσοφούντων περί θανάτου. Η διαφορά έγκειται στην όποια προσπάθεια απομάκρυνσής μας από την ανυπαρξία συναισθησης και αντίληψης του ίδιου του τρόμου ή, καλύτερα, πανικού για το θάνατο. Και αυτό μπορεί να πραγματοποιηθεί επιτηχώς μόνο

μέσα από την περισυλλογή, την αναζήτηση, την περίσκεψη, το στοχασμό επί της αιτίας της ύπαρξης του θανάτου. Η σφαιρική θεώρηση του απέθαντου σύμπαντος μέσα στο οποίο είμαστε αναπόσπαστα και σταθερά μέρη, η συναίσθηση της παράλογης ύπαρξης πανικού στον άνθρωπο για το θάνατο, όταν αυτό το σύμπαν αποδεικνύει περίττρανα τον αέναο χαρακτήρα του μέσα από μια συνεχή ανακύκλωση των μερών του, η διαρκής και επαναλαμβανόμενη αντικατάσταση και αποκατάσταση των στοιχείων του μέσα στην Τάξη εκ του Χάους, είναι τα Χρυσά Κλειδιά που μας εμπιστεύεται ο Αρχιτέκτονας και Εφευρέτης όλου αυτού που εμείς αποκαλούμε Κόσμο. Εναλλαγή μετά αποκατάστασης, αέναη και διαρκής κίνηση, εξελικτική πορεία των πάντων, ΔΕΔΟΜΕΝΗ ΑΝΥΠΑΡΞΙΑ ΘΑΝΑΤΟΥ όπως την ορίζουν τα εκκλησιαστικά δόγματα, ροή και ευθεία πορεία. Στο βίο ενός ανθρώπου, στην ανατολή και στη δύση, στην τακτική εμφάνιση των εποχών, στην κίνηση των άστρων και των πλανητών, στην μέχρι λεπτομέρειας ελβετικού ρολογιού λειτουργίας και σημασίας του παραμικρότερου συστατικού στοιχείου του σύμπαντος.

Πίσω από τους τοίχους των σχολών των αρχαίων στοχαστών, των μυστών του Θανάτου και των ερμηνευτών και λειτουργιών του Κόσμου και της ανθρώπινης ύπαρξης, ορίστηκαν οι παραπάνω έννοιες. Εκεί ορίστηκαν και οι μέθοδοι ανάτασης του ανθρώπου για μια απομάκρυνσή του από τα συναισθήματα πανικού που διακρίνει τα κτήνη. Εκεί συντελέσθηκε η μεγαλύτερη ανακάλυψη που κατάφερε ποτέ ο ανθρώπινος νους να αποκαλύψει: Την ψύχραιμη προσέγγισή του προς το βιολογικό του θάνατο. Και πώς άραγε έγινε αυτή η προσέγγιση; Και πώς αναπαράχθηκε και διδάχθηκε στους νεότερους στοχαστές; Και πώς εμείς σήμερα ξέρουμε για αυτή την προσέγγιση και αυτό το επίτευγμα πολιτισμού; Ασφαλώς σήμερα έχουμε λησμονήσει πολλές από τις ζωτικές διδασκαλίες αυτών των σχολών σκέψης. Μετά από αλλεπάλληλα κτυπήματα καταστροφής και εκμηδένισης αυτών των διδασκαλιών, η ανθρωπότητα, η σκεπτόμενη και στοχαζόμενη ανθρωπότητα βεβαίως προσπάθησε με κάθε τρόπο, σε πορεία σκοτεινών για το φιλοσοφικό στοχασμό αιώνων, να ανακάμψει και να πλησιάσει το ζήτημα της φιλοσοφικής προσέγγισης του υλικού τέλους. Κρυφά και μυστικά, οι νεότεροι μύστες του πνεύματος επιχείρησαν να ασκήσουν όσες σωζόμενες διδασκαλίες μπόρεσαν να συλλέξουν από τα συντρίμια που άφησαν πίσω τους οι ορδές των

θηρσκειτικών βανδαλών. Τι πραγματικά είναι εκείνο που θέτει τον άνθρωπο σε προσωπική σχέση με το θείο; Ασφαλώς είναι η μεταφυσική σχέση που μπορεί να υπάρξει πέρα από τα όρια της υλικότητας. Επίσης είναι η γνώση. Ποια γνώση; Η συνειδητότητα της ύπαρξης κατ' αρχάς και η συνειδηση των πραγμάτων σε όλο τους το εύρος έπειτα. Αυτή είναι η γνώση για την οποία μίλησε κάποιιο στοχαστικό κίνημα λίγους αιώνες πριν την εμφάνιση του χριστιανισμού. Η περιφρονητική στάση ζωής στον υλικό θάνατο ο οποίος απορρίπτει και αναστέλλει τη δημιουργική σκέψη περί των εσωτερικών ερωτημάτων.

Η διαπίστωση της θνητότητας και η εγρήγορση της σκέψης στα σκοτεινά για τους ανθρώπους σημεία της πνευματικότητάς τους. Εφόσον ο υλικός θάνατος διατελεί μέσο καταστολής της πνευματικής διορατικής σκέψης, εφόσον αυτός χρησιμοποιείται ως όργανο φόβου και θρησκευτικού εκβιασμού, τότε η μόνη οδός κατάλυσης αυτού του φόβου για μια εδραιωμένη και σταθερή πορεία στη γνώση είναι η αποδοχή του. Η αληθινή γνώση δεν αποκαλύπτεται μέσω της ανάγνωσης. Είναι αποκλειστικά βιωματική και η εγκυρότητά της αποδεικνύεται μόνο μέσω της απόλυτης αποδοχής της, εμπράκτως, τη στιγμή του υλικού θανάτου. Η γνώση ταυτίζεται επομένως με το θάνατο, και αυτός από φόβητρο μετατρέπεται σε διάμεσο γνώσης. Μετατρέπεται επίσης και σε οροθέσιο αλλά όχι σε πέρας.

Ο Συμβολικός Θάνατος: Η σωστή χρήση του θανάτου στη μύηση της γνώσης ήταν ένα μεγάλο βήμα στην κατανόησή του από τους αρχαίους στοχαστές. Νικούμε εκείνο που μας ορίζει και μας περί-ορίζει. Έτσι ερχόμαστε μπροστά, καταντι-κρύ στη θέα του θανάτου και συμβολικά θανατωνόμαστε για να διαλειτουργήσουμε το μυστήριο που τον περιβάλλει. Ο Συμβολικός Θάνατος ήταν μια πεπατημένη που ακολουθήσε πλήθος μυστών. Αυτός γινόταν αντίληπτος ακόμη και σε λαϊκές μορφές της αρχαιότητας και είχε λειτουργία διδακτική. Ο Άδωνις πε-

θαίνει και ανασταίνεται για να αποδείξει στον πολύ κόσμο την ανυπαρξία του πνευματικού θανάτου. Ο Όσιρις εκτελείται και μετατρέπεται σε σύμβολο πίστης στην απέθαντη, πνευματικά, φύση του ανθρώπου. Η Περσεφόνη χάνεται στα έγκατα της γης, στα βασίλεια των υλικών θανάτων για να επιστρέψει πνευματικά σαν αληθινή Θεά της ψυχικής Άνοιξης. Ο Ηρακλής σπάζει σε συντρίμμια τις πόρτες του προαιώνιου φόβου των μη εξελιγμένων θνητών για το θάνατο, και περνά ως μύστης στην αντίπερα όχθη της υλικής του διάστασης. Ο Ορφέας βλέπει τι υπάρχει πίσω από τα παραπετάσματα της υλικής θνητότητας, έστω και σύντομα. Μύστες αρχαίοι τόλμησαν να εξιχνιάσουν τα σκότη του πέρατος. Άγνωστα πλέον στους πολλούς ανθρώπους τα προϊόντα των κατορθωμάτων τους αλλά, κατά κάποιο τρόπο, γνωστές σε κάποιους στοχαστές που μνηθήκαν (και μούνται) στο Μυστήριο της γνώσης του Θανάτου.

Τα εμπόδια που βρίσκονται στο δρόμο των μήσεων στο θάνατο είναι εκείνα που χαρακτηρίζουν την Εσωτερική Παράδοση, την μυητική διαδικασία. Μια διαδικασία που συνοδεύεται από πνευματική ταλαιπωρία. Αυτά τα εμπόδια δεν περιορίζονται απλά σε τελετουργικές πρακτικές αλλά εμπνέουν μια ειλικρινή ψυχική διάθεση και μια εσωτερική πεποίθηση στην ψυχική απολύτρωση από το φόβο του θανάτου. Η εσωτερική διαδρομή υφαίνεται μέσα από όλο και σκληρότερα εμπόδια, τις υλικές αναστολές και τους φόβους της απόσπασης της ψυχής από την ύλη.

Έτσι, όποιος κάποτε αποφασίσει να διδαχθεί την υπέρτατη γνώση, τη γνώση του ψυχικού θανάτου και τη σχέση του με τον υλικό θάνατο, θα πρέπει να εξοπλισθεί με αποφασιστικότητα έναντι της υπερπήδησης των αναστολών που του έχει εμφυσήσει και εμπεδώσει η κοινωνία, το κράτος του φόβου, οι, στην πραγματικότητα, υλιστικές θρησκευτικές δοξασίες. Πρόκειται ασφαλώς για εκείνο που οι αλημιστές κάποτε αποκάλεσαν μετατροπή, όχι υλική αλλά δια της ύλης ψυχική μετατροπή σε κάτι ελεύθερο και εξαγνισμένο από τις επίγειες προκαταλήψεις. Έτσι, προηγείται η διάλυση (θάνατος) της τήξης (μετουσίωση), η μετατροπή της αποτελμάτωσης, το χημικό albedo πριν το nigredo για την τελική απόκτηση του rubedo. Το τάσι με το ανάμεικτο γλυκό και πικρό στοιχείο της ζωής και του θανάτου, το οποίο δεν είναι άλλο από το complexio oppositorum, η ένωση των αντιθέτων, η περιπλοκή των ψυχικών καταστάσεων με τους υλικούς φόβους και ο εξαγνισμός των πρώτων από τη διαφθορά των δεύτερων.

Σύμφωνα με μια από τις περιορισμένες γνώσεις που έφθασαν στις μέρες μας από τα χρονικά των αρχαίων φιλοσόφων, η μυητική βιωματική εμπειρία του θανάτου είναι η κατάσταση εκείνη, σύμφωνα με την οποία η έμφυτη αλλά λησμονημένη αρχέγονη πνευματικότητα θεωρεί όλα τα πλάσματα και τα φυσικά δημιουργήματα ως ομογενή, δηλαδή ως μέρη μιας και μοναδικής ουσίας με ομογενή ποιότητα και σύσταση. Αυτό σημαίνει ότι η μύηση στο θάνατο και η κατανίκηση του φόβου προς αυτόν αποτελεί το πρώτο βήμα που παύει τον φυσικό άνθρωπο, τον κτηνώδη άνθρωπο, και δημιουργεί τον άνθρωπο του πνεύματος. Η μυητική διαδικασία εκπροσωπεί το εντυπωσιακό εξελικτικό βήμα, με το οποίο ο άνθρωπος υπερνικά το βάρος της υλικής του ύπαρξης και αποκτά μια πιο ανοικτή και ευρεία άποψη του εαυτού τους ως πνευματική φύση και μέρος μιας κοσμικότητας αόρατης υλικά. Ο άνθρωπος του αόρατου αυτού υλικού κόσμου, λέει ο J.Servier, είναι ένας μύστης με την επιμολογική έννοια του όρου. Είναι η εμπειρία της μετάβασης από το υλικό στο πνευματικό πεδίο, η οποία ενδυναμώνεται μέσω της κατάλυσης του ισχυρότερου υλικού φόβου.

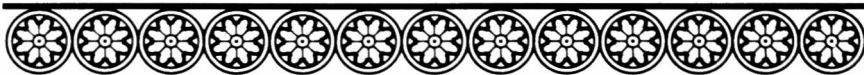
Η θείωση του ανθρώπου, η μέθεξι σε μια άφοβη, άχρονη, ανέγγιχτη από επίγειες κοινωνικές προκαταλήψεις πνευματικότητα, είναι και το αποτέλεσμα της μυητικής-εσωτερικής πορείας με την οποία ο άνθρωπος έχει τη μοναδική ευκαιρία να ανακαλύψει τη γνώση της πνευματικής του ταυτότητας στο σύμπαν. Όπως σοφά λέει ο Αθανάσιος Κίρχερ, αυτή η γνωστική εμπειρία υπερβαίνει κάθε κοινή λογική και έχει ανάγκη από ειδικά εργαλεία: Τη λογική των συμβόλων, το αποφαιτικό λεξιλόγιο και το νόμο της εναντιοδρομίας. Στηρίζεται στην αρχή της περιπλοκής των αντιθέτων όπου ό,τι έπεται αναμειγνύεται με ό,τι προηγείται, και αντιθέτως. Σύμφωνα με την εναντιοδρομία του Ηράκλειτου, καθετί πορεύεται προς το αντίθετό του. Είναι η οργανωτική λειτουργία των αντιθέτων. Θάνατος-Ζωή, Ζωή-Θάνατος. Καθετί ξεπηδά, κάποτε, απέναντι στο αντίθετό του, περιπλέκεται με αυτό και σύμφωνα με το νόμο της κίνησης επαναλαμβάνεται κάτω από διαφορετικές περιστάσεις.

Όπως αντιλαμβάνεστε, η λογική της εσωτερικής σκέψης δεν έχει καμία απολύτως σχέση με την επιστημονική. Πράγματι, αυτή ξεπερνά τη διακρίσιμότητα και την απορροφά σε ένα σφαιρικό σύνολο στοιχείων μέσα στο οποίο ενσωματώνεται το ον και η ύπαρξη. Επομένως η μύηση στο θάνατο πετυχαίνει τη βαθύτερη μετώληξη του μύστη, μετώλη-

ξη ψυχολογική, η οποία με τη σειρά της μετατρέπει την προσωπικότητά του ανακαλύπτοντας σε βαθύτερα επίπεδα συνείδησης μια άλλη προσωπικότητα, εξαγνισμένη από το φόβο για το θάνατο και από τους περιορισμούς με τους οποίους αυτός ο φόβος φυσικά ή εμβόλιμα έχει κατορθώσει να διαστρεβλώσει την άποψη των πραγμάτων.

Κάθε θάνατος αποτελεί μήση σε αυτόν. Είτε είναι δικός μας είτε άλλων. Κάθε θάνατος, συμβολικός, μηητικός, εννοιολογικός, ιδεολογικός, θρησκευτικός, φιλοσοφικός, αποτελεί μια Πύλη. Πύλη η οποία οδηγεί στην κατάλυση των πραγμάτων που προηγούνται και στην ενδεχόμενη ανασύνταξη πραγμάτων που έπονται. Ο υλικός θάνατος είναι εκείνος που απασχολεί περισσότερο τον υλικό άνθρωπο. Επάνω του στηρίχθηκαν καταπιεστικές θρησκείες και βάσισαν τον τρόπο της τιμωρίας και της εκμηδένισης. Αποτελεί χαρακτηριστικό πέρας για τη σύγχρονη εποχή μας από το οποίο έχουμε αποξενωθεί. Αποτελεί και χαρακτηριστικό μιας κρίσης πνευματικής του σύγχρονου ανθρώπου. Το τέλος σε μια «χαριτωμένη» ζωή διακοσμημένη αποκλειστικά με υλισμό, την οποία δυσκολευόμαστε να εγκαταλείψουμε. Ωστόσο ο θάνατος, ως δεύτερος πόλος στο σχήμα Ζωή-Θάνατος στην πνευματική προσέγγιση που επιτυγχάνει η φιλοσοφική σκέψη, δεν είναι τίποτε από τα παραπάνω. Είναι απλά ένας σταθμός στην εξέλιξη των πραγμάτων χωρίς τον οποίο η εναλλαγή, η μετατροπή, η μετουσίωση, θα φάνταζαν πράγματα ανύπαρκτα.

Η απομάκρυνση της σκέψης από το ζήτημα της γνώσης του εαυτού και της συνειδητότητας, μας αποκλείει από την αντίληψη της θέσης μας σε ένα σύμπαν φτιαγμένο για να θανατώνεται και να ανασταίνεται αενάως. Μας αποκλείει από την ολική θέαση της θέσης μας σε αυτό το σύμπαν και την ουσιαστική αξιολόγηση της θνητότητας μας. Ο μικρόκοσμος μέσα στον οποίο διαβιώνουμε όλοι, μας προκαλεί αισθήματα παράλογου ξαφνιάσματος στο δέος του θανάτου. Η αποπνικτική κατάσταση στην οποία περιερχόμαστε λόγω της απαξίωσης της ψυχικής διάστασής μας, μας καθιστά ανίκανους προς στοχασμό και ψύχραιμη αντιμετώπιση ενός φαινομένου παρεξηγημένου από τον αγοραίο άνθρωπο. Και δυστυχώς τα εξωτερικά και ρηχά φαινόμενα απορροφούν, περισσότερο από ποτέ, την όποια απομένουσα εσωτερικότητά μας. **Κάτω από αυτό το πρίσμα, ο θάνατος μπορεί να είναι πραγματικά μια Πύλη Ζωής.**

Επιστημονική και Υπέρ-Επιστημονική Λογική

Δρ. Νικόλαος Χαρακάκος
(Μέλος της Θ.Ε. Καθηγητής Θεολογίας-Θρησκευολόγος
Διδάκτωρ Θεολογίας και Φιλοσοφίας
Αντιπρόεδρος της Πανελλήνιας Ένωσης Λογοτεχνών)

Η ίδια η δομή της επιστημονικής γνώσης αρνείται την περιοριστική διάσταση του απόλυτου στην ερευνητική διάστασή της. Εφόσον στηρίζεται αυτή καθ' εαυτή η επιστημονική συμπερασματολογία στη λογική αλληλωνχία παρατήρησης και πειράματος, ποτέ δεν μπορεί να «απολυτοποιεί» το λογικό υπόβαθρό της. Μια τέτοια απολυτοποίηση οδηγεί την επιστημονική έρευνα στην αυτοαναίρεσή της. Απολυτοποιούμενη, παύει να είναι αγνή αναζήτηση της γνώσης. Σε αυτή την παραλογική παγίδα πέφτουν αρκετοί επιστήμονες χωρίς ηθική και υπερβατική θεμελίωση των γνωστικών συνιστωσών της σκέψης τους.

Η επιστημονική γνώση καταργεί την ίδια τη λογική αφετηρία της όταν αυτοαναγορεύεται από χειριστής της σε «υπέρτατη αλήθεια». Όταν εκβιάζει, τρόπον τινά, την έννοια της λογικής να υπαχθεί στην αυθαίρετη ιδεολογία του επιστήμονα. Γιατί κάθε αυθαίρετη χρήση της επιστημονικής εμπειρίας παύει να είναι αυτόνομη γνώση. Παραθεωρείται και μεταστοιχειώνεται σε ιδεολογία. Η επιστήμη όμως δεν ιδεολογικοποιείται. Μόνο υφίσταται για να παρατηρεί, να πειραματίζεται, να εξάγει ανατρέξιμα συμπεράσματα. Η λογική δομή της από μόνη της αποτρέπει πάσης φύσεως παρατηρήσεις της και καταχρήσεις της. Η επιστημονική γνώση

έχει το δικαίωμα να ερευνά το Υπέρλογο. Δεν πρέπει όμως να έχει την αξίωση να διατείνεται δια εκπροσώπων της ότι έχει εξασφαλίσει προσπέλαση στο Υπέρλογο. Όπως είναι αυθαίρετη η ψευδό-επιστημονική «κρίση» ότι δεν υπάρχει Υπέρλογο, επειδή η ατελής ανθρώπινη λογική, έστω και στην επιστημονική διάστασή της, αδυνατεί ακόμη και να το ψαύσει.

Η σαφής και έγκυρη επιστημονική γνώση, η φερέγγυα επιστημονική έρευνα υπό την εργαστηριακή και πειραματική, αλλά πάντοτε εμπειρική, μορφή της παραδέχεται το Άγνωστο και αναγνωρίζει την αδυναμία της να εισδύσει στο Υπερβατικό. Ο αναγνωρισμένου κύρους θετικός επιστήμονας μεριμνά για την ουμανιστική διοχέτευση της γνώσης. Ο εγωκεντρικός επιστήμονας, ας προέρχεται από τις θετικές επιστήμες, αντικαθιστά το εργαστήριο με το υπέρ-μεγεθυμένο εγώ του. Επομένως δεν μπορεί να γίνεται πνευματικός και κοινωνικός ηγέτης, ούτε να θεωρείται πνευματικός καθοδηγητής. Ο επιστήμονας, όταν ομολογεί την αδυναμία του να προσεγγίσει το Υπερβατικό, είναι συγχρόνως και δυναμικός εσωτερικός φιλόσοφος. Αρχίζει να ανακαλύπτει μυστικούς πνευματικούς δρόμους εσωτερικής υπαρξιακής αναζήτησης, που υπερβαίνουν την απλή επιστημονική λογική. Αρχίζει έτσι να μυείται στην Υπέρ-επιστημονική Λογική.

Η Υπέρ-επιστημονική Λογική είναι το Κέλευσμα του Αόρατου, αλλά ενίοτε θαυμαστού, Πνευματικού Κόσμου να υπερβούμε τη συμβατικότητα των λογικών αυτοπεριορισμών μας. Με την Υπέρ-επιστημονική Λογική διανοίγονται οι Μυστικές Πύλες του Άγνωστου. Μας δίνεται η ευκαιρία να βρούμε αρχικά τον μυστικό εαυτό μας, και μετά να γίνουμε πνευματικοί ανιχνευτές του επιστημονικά και λογικά Απρόσιτου. Όταν υπερπηδούμε την εγωιστική λογική μας, τότε το ίδιο το Υπέρλογο μας προσκαλεί στο σαγηνευτικό μαγικό κόσμο του. Η Υπέρ-επιστημονική Λογική έχει τους Διδασκάλους της, τις Απόκρυφες Συντεταγμένες της, τις Ειδικές Έρευνές της. Είναι Λογική, γιατί δεν καταργεί τη συμβατική λογική αλλά προχωρεί στον υπερκερασμό της, χάριν της ανέλιξης του ανθρώπινου πνεύματος στις ύπατες σφαίρες της κοσμικής τροχιάς. Στον υπερκερασμό της προς όφελος της ένωσης του μακροκοσμικού μυστηρίου με την μικροκοσμική υπέρ-εμπειρική πραγματικότητα.

ΤΑ ΚΑΒΕΙΡΙΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ

*Αθανάσιος Πάλλης
(Μέλος της Θ.Ε.)*

Ποιοι ήταν οι Κάβειροι;

Για τα Καβείρια μυστήρια σώζονται οι λιγότερες ίσως πληροφορίες σε σχέση με τα άλλα ελληνικά μυστήρια. Για τους εκεί τιμώμενους θεούς πολλοί έχουν πει ότι είναι οι ίδιοι οι Κάβειροι, αλλά δεν μπορούν να μας πουν ποιοι ήταν οι Κάβειροι στην πραγματικότητα. Είναι απροσδιόριστος τόσο ο αριθμός όσο και τα ονόματα τους, και έτσι η σύγχυση γύρω από την προσωπικότητα τους αυξάνει συνεχώς. Στις αρχαίες πηγές υπάρχουν αρκετές εκδοχές σχετικά με την προέλευση τους, με επικρατέστερη την εκδοχή ότι είναι μια ομάδα χθονίων θεοτήτων Θρακοπελασγικής προέλευσης, δαίμονες και παιδιά του Ηφαίστου, του θεού της φωτιάς και των τεχνών.

Άλλοι έλεγαν πως οι Κάβειροι είναι: η Μεγάλη Μητέρα, η μητέρα γη (στην τοπική γλώσσα λεγόταν Αξίερος, ταυτιζόνταν με την Δήμητρα και την αποκαλούσαν Ηλέκτρα, Λαμπρή, Στρατηγίδα και Ηγέπιδα), ο σύζυγός της Κάδμιλος, θεός της γονιμότητας που πολλές φορές ταυτιζόνταν με τον Ερμή, γιατί τα σύμβολα του (το ιερό του ζώο, ο κριός, που συμβόλιζε τη γονιμοποιό δύναμη και τον αρχηγό ποιμένα, καθώς και το φιδοκέφαλο κηρύκειο του) βρέθηκαν χαραγμένα σε νομίσματα και σε επιγραφές του Ναού.

Άλλοι λένε πως ήταν δύο άρρενες δίδυμοι θεοί και τους συνένδεαν με τους Διόσκουρους, άλλοι πάλι πως οι θεοί ήταν τρεις και πως τα τοπικά ονόματα τους Αξίερος, Αξιόκερσα και Αξιόκερσος υποδηλώναν ότι ήταν η Δήμητρα, η Κόρη και ο Ερμής. Άλλοι προσθέτουν και τον Άδη, την Εκάτη, τη Ρέα, τους Κορύβαντες, τον Ουρανό και τη Γαία. Ακόμα και η Αφροδίτη, που ίσως είναι αυτή που παριστάνεται σε περίεργα τρίμαστα γυννά ειδώλια που βρέθηκαν στις ανασκαφές, φαίνεται να θεωρείται πως ανήκε στους Κάβειρους. Αυτή η πολυπροσωπία που υπάρχει στην λατρεία των Καβείρων οδηγεί στη σκέψη πως στα μυστήρια της Σαμοθράκης

φανερώνονταν η γενική και απρόσωπη θεωρία για την θεότητα που υπάρχει και στα Ορφικά μυστήρια (που ο Θεός προσφωνείται «Μέγα πνεύμα», «Μέγας Ελευθερωτής», «Μεγάλη ψυχή του κόσμου», «Λόγος»).

Ο Όμηρος αναφέρεται στην Σαμοθράκη με το επίθετο «Ζαθήη» δηλαδή Σεπτή και Αγιότατη και επίσης την ονομάζει Ιερή χώρα Σαμοθράκη, όπου οι τελετές προκαλούν ρίγος φόβου, γίνονται για χάρη των θεών και είναι απόρρητες για τους κοινούς θνητούς. Στην λατρεία των Καβειρίων μυστηρίων πρωτεύοντα ρόλο έπαιζε το πυρ, η φωτιά, από όπου φαίνεται πήραν το όνομα τους ενώ η εσωτερική διδασκαλία ήταν η γέννηση και η αναγέννηση του ανθρώπου. Οι κάτοικοι της Λήμνου, της Ίμβρου και της Σαμοθράκης ταύτιζαν τους Κάβειρους με τον Πρωτέα, που προσωποποιούσε τη θάλασσα και το «ηφαιστειώδες πυρ», του οποίου κύρια θεότητα είναι ο Ήφαιστος, ενώ ο Πανσανίας γράφει ότι ο Προμηθέας και ο γιος του Αιτναίος λατρεύονταν ως Κάβειροι στη Βοιωτία.

Η αρχή της τελέσεως των Καβειρίων μυστηρίων χάνεται στα βάθη της ελληνικής προϊστορίας αλλά και εδώ πάλι οι απόψεις διίστανται. Ο Ηρόδοτος υποστηρίζει ότι η λατρεία των Καβείρων ήταν αυτόχθων μυστηριακή λατρεία των Πελασγών. Πιο συγκεκριμένα αναφέρει ότι στη Σαμοθράκη, όπου τελούσαν τα Καβείρια, κατοικούσαν Πελασγοί, και ότι οι Αθηναίοι πρώτοι από όλους τους Έλληνες ήρθαν σε επαφή με τους Πελασγούς της Σαμοθράκης, τα αγάλματα του Ερμή με τον φαλλό του στραμμένο προς τα πάνω και τη λατρεία των Κάβειρων, όταν οι Πελασγοί μετοίκησαν στην Αττική και άρχισαν να θεωρούνται και αυτοί Έλληνες.

Οι επιφανέστεροι των Ελλήνων λέγεται ότι είχαν μνηθεί στα Καβείρια μυστήρια. Κάποιοι εξ αυτών ήταν ο Αγαμέμνων, ο Οδυσσεύς, αλλά και άλλοι Έλληνες που έλαβαν μέρος στον Τρωικό πόλεμο. Επίσης, σύμφωνα με την μυθολογία ο Ορφέας, ο Ηρακλής, ο Ιάσων, οι Διόσκουροι Κάστορας και Πολυδεύκης, και οι αρχηγοί της Αργοναυτικής εκστρατείας, είχαν μνηθεί στα μυστήρια των Καβείρων στη Σαμοθράκη. Ο βασιλιάς Φίλιππος ήταν μνημένος στα μυστήρια της Σαμοθράκης, όπου και γνώρισε την Ολυμπιάδα, την μητέρα του Μεγάλου Αλεξάνδρου, που ήταν ιέρεια των Καβείρων. Φυσικά, και ο Μέγας Αλέξανδρος μνηθήκε στα Καβείρια Μυστήρια όπως και ο Ηρόδοτος αλλά και ο Πυθαγόρας.

Στα μυστήρια γίνονταν δεκτοί όλοι οι άνθρωποι ανεξαρτήτως φυλής, φυλών και κοινωνικής τάξεως, ακόμη και οι δούλοι, αρκεί να μην επιβαρύνονταν με ανόσιες πράξεις. Σκοπός των μυστηρίων ήταν να απομακρύνουν το φόβο του θανάτου και να αποκαλύψουν αιώνιες αλήθειες που σχετίζονται με την τύχη της ψυχής μετά το θάνατο. Η αποκάλυψη των τεκταινομένων κατά τη διάρκεια τέλεσης των μυστηρίων επέφερε την ποινή του θανάτου. Επίσης, κάτι ακόμα που διαφοροποιεί τα μυστήρια σε σχέση με όλα τα άλλα ήταν ένας ρητός και απαράβατος όρος που υπήρχε και τον συναντάμε μόνο εδώ. Βασική και απαραίτητη προϋπόθεση και προπαρασκευαστικό στάδιο της μνήσεως ήταν η ψυχική κάθαρση του ανθρώπου που ζητούσε να μνηθεί, η εξομολόγηση. Γι' αυτόν τον σκοπό υπήρχε ένας ειδικός ιερέας γνωστός ως Κόης, ο οποίος άκουγε τον εξομολογούμενο και είχε το αξίωμα να εξαγνίζει ακόμα και τον φονιά που μετάνιωνε για την πράξη του. Έτσι, εκτός από τη λατρευτική και θρησκευτική έννοια, βλέπουμε πως τα μυστήρια της Σαμοθράκης είχαν φιλοσοφική βάση και χαρακτηρίζονται κοινωνικής αρετής.

Ύστερα από την εξομολόγηση και την έγκριση του Κόη και των Ανακτοτελεστών, ο κατηχούμενος μπορούσε να προσέλθει στην τελετή της μνήσεως. Πιστεύεται πως η μύηση γινόταν νύχτα, με το φως των δαδίων και των λυχναρίων των μνημένων που παρὰβρίσκονταν στην τελετή. Πολλά λυχνάκια που βρέθηκαν στις ανασκαφές είχαν χαραγμένο το γράμμα Θ, δηλωτικό των Μεγάλων Θεών, αλλά και στους τοίχους του Ιερού υπάρχουν πολλές θέσεις για τοποθέτηση δαδίων. Ο μνούμενος καθόταν πάνω σε θρόνο, γι' αυτό και η τελετή λεγόταν «θρονισμός». Φαίνεται πως σ' αυτό το στάδιο οι μνούντες χόρευαν γύρω από τον μνούμενο. Πολλές μαρτυρίες, και κυρίως του Πλούταρχου, υπάρχουν γι' αυτή τη φάση της τελετής. «Καθάπερ ειώθασιν εν τῷ καλούμενο θρονισμῷ καθίσαντες τοὺς μνυμένους οἱ τελούντες κύκλῳ περιχορεύαν».

Ύστερα από τον θρονισμό ο ιερέας οδηγούσε τον μύστη στο άβατο του Ιερού, και εκεί το νέο μέλος είχε την εποπτεία κάποιας ιερής αναπαράστασης με πιθανό αντικείμενο την έκφραση κοσμογονικών ιδεών στις όποιες πρώτευε η μυστηριώδης γενεαλογία. Έτσι έφθανε στο βαθμό της εποπτείας. Μπροστά στο άβατο του Ιερού υπήρχε επιγραφή, που αποκάλυψε η αρχαιολογική σκαπάνη, και που απαγόρευε με λιτό αλλά απόλυτο τρόπο την είσοδο:

«Αμύητον μη εισιέναι». Αργότερα, με την προσέλευση και των Ρωμαίων στα μυστήρια, προστέθηκε απαγορευτική επιγραφή και στα Λατινικά. Στον καινούργιο μύστη προσέφεραν στεφάνι από ελιά και πορφυρή ζώνη που τον προφύλαγε από τους κινδύνους. Η μύηση μπορούσε να γίνει σ' οποιαδήποτε εποχή αλλά κυρίως από τον Απρίλιο έως τον Σε-

πτέμβριο. Φαίνεται δηλαδή πως δεν ήταν απαραίτητο να συμπέσει η μύηση με τις ετήσιες πανηγυρικές εκδηλώσεις. Αυτές διαρκούσαν εννιά ημέρες, κατά τις οποίες κάθε πόλη από τα νησιά, τη Θράκη και τα Μικρασιατικά παράλια έστελνε τους πρεσβευτές της. Πρεσβευτή έστελνε ακόμα και η πόλη της Σαμοθράκης, και αυτό αποδεικνύει ότι το Ιερό δεν θεωρούταν ότι ανήκε στο νησί αλλά πως ήταν όλου του κόσμου. Πριν από τις τελετές έσβηναν γενικά κάθε φωτιά στο νησί και έφερναν νέα φλόγα από το ιερό των Καβείρων της Δήλου. Δεν μπόρεσε να καθορισθεί πότε γίνονταν οι γιορτές αυτές ενώ είναι πολύ πιθανόν να γίνονταν τον Ιούλιο.

Οι Κάβειροι εξακολούθησαν να λατρεύονται και τα μυστήρια τους να τελούνται μέχρι το τέλος του 4ου μΧ αιώνα. Διαπιστώθηκε από τις ανασκαφές ότι οι Ρωμαίοι περιτείχισαν τον ιερό χώρο και πως παρ' όλο που μεγάλες καταστροφές σημειώθηκαν στα 200 μΧ. πιθανώς από σεισμό, αμέσως έγιναν αναστηλώσεις και αποκαταστάσεις των ζημιών σε μεγάλη έκταση. Ο ιερός χώρος εξακολούθησε να ακμάζει, η φήμη του παρέμενε αμείωτη και η αρχαία θρησκεία είχε πάντα τους πιστούς της έως το τέλος του 4ου μΧ. αιώνα, οπότε εγκαταλείφθηκε αφού επικράτησε η νέα θρησκεία. Στα μέσα του 6ου αιώνα μΧ. ένας καταστρεπτικός σεισμός ισοπέδωσε ό,τι είχε απομείνει.

Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΤΩΝ ΡΩΜΑΙΩΝ

Γουίλιαμ Γουλιέλμος
(Ιστορικός, συνδρομητής Ιλισού)

Μέρος Ιον

Θρησκεία είναι το αποτέλεσμα της πίστης σε ένα θρησκευτικό μύθο που εμπεδώνεται λατρευτικά και αφομοιώνεται σε ένα ενιαίο σύνολο πίστης και λατρείας. Έτσι, για να παρακολουθήσουμε την απαρχή και εξέλιξη της ρωμαϊκής θρησκείας είναι αναγκαίο προηγουμένως να γνωρίσουμε το μυθολογικό της υπόβαθρο.

1. Η Ρωμαϊκή Μυθολογία

Η ρωμαϊκή μυθολογία είναι δυνατόν να εξεταστεί σε δύο διακριτά τμήματα. Το ένα τμήμα της, ύστερο και φιλολογικό, σχετίζεται κυρίως με τις επιδράσεις που δέχθηκε από την ελληνική μυθολογία. Το άλλο, κυρίως πρώιμο και λατρευτικό, λειτουργούσε με έναν τρόπο διαφορετικό από εκείνον της ελληνικής μυθολογίας. Θα μπορούσε να πει κανείς ότι οι αρχαίοι Ρωμαίοι δεν είχαν μύθους, έως ότου τουλάχιστον οι ποιητές τους άρχισαν να δανειζονται τα ελληνικά πρότυπα στην ύστερη περίοδο της ρωμαϊκής δημοκρατίας. Ως αποτέλεσμα οι Ρωμαίοι δεν είχαν τους αναγκαίους κοσμογονικούς μύθους και αλληλοδιαπερνώντας αφηγήσεις για τους θεούς τους, όπως για παράδειγμα η Γιγαντομαχία ή η Τιτανομαχία. Αυτό που διέθεταν οι Ρωμαίοι, πιθανόν εξαιτίας της αλληλεπίδρασής τους με τους Ετρούσκους, ήταν:

Α. Ένα υψηλά ανεπτυγμένο τελετουργικό σύστημα, ομάδες ιερέων και «συμπλέγματα» σχετικών θεοτήτων, κυρίως συνδεδεμένων με την Φύση.

Β. Ένα πλούσιο πλέγμα ιδρυτικών μύθων για την ίδρυση και την άνοδο της πόλης τους, στο οποίο εμπλέκονταν και ανθρωπίνου χαρακτήρες, με θεϊκές επεμβάσεις κατά περίπτωση.

Το ρωμαϊκό διανοητικό πρότυπο ανέπτυξε έναν πολύ διαφορετικό τρόπο καθορισμού και σκέψης περί της έννοιας της θεότητας από αυτόν που αναπτύχθηκε στην Ελλάδα. Για παράδειγμα, αν ρωτούσε κανείς έναν Έλληνα για την Δήμητρα, πιθανώς να απαντούσε με τον πολύ γνωστό μύθο της θλίψης για την αρπαγή της Περσεφόνης από τον Πλούτωνα. Ένας αρχαίος Ρωμαίος, αντίθετα, θα σας έλεγε ότι η Σέρρες-Δήμητρα είχε έναν επίσημο ιερέα που ονομαζόταν «φλάμις», δηλαδή στεφανηφόρος, που ήταν νέος ανάμεσα στους ιερείς του Δία-Ζούπιτερ αλλά αρχαιότερος ανάμεσα στους ιερείς της Φλώρας και της Πομόνας. Πιθανόν επίσης να σας έλεγε ότι η θεά αποτελεί τριάδα μαζί με άλλους δύο αγροτικούς θεούς, τον Λίμπερ και την Λίμπερα. Κατόπιν θα συνέχιζε να αραδιάζει όλους τους ελάσσονες θεούς με τις ιδιότητές τους: Σαριτόρ (ωρίμανση), Μεσόρ (συγκομιδή), Κονβεκτόρ (μεταφορά), Κοντιτόρ (αποθήκευση), Ινσιτόρ (σπορά) και πολλούς άλλους. Έτσι διαμορφώθηκε η ρωμαϊκή «μυθολογία», τουλάχιστον όσον αφορά τους θεούς, όχι από αφηγήσεις της θεϊκής επιφάνειας αλλά με διασυνδέσεις και περίπλοκες εσωτερικές σχέσεις ανάμεσα στους θεούς και τους θεούς, ή τους θεούς και τους ανθρώπους.

Η αρχική θρησκεία της πρώιμης περιόδου τροποποιήθηκε με την πρόσθεση πολλών και αντικρουόμενων πίστεων στους ύστερους χρόνους. Παρότι φαίνεται ίσως παράδοξο, η Ρώμη ως δημοκρατία και η Ρώμη των αυτοκρατορικών χρόνων υπήρξε πιθανόν το πλέον ανεξίτηλο κράτος εκείνων αλλά και πολλών μεταγενέστερων αιώνων. Ο κύριος όγκος του μυθολογικού υλικού που υιοθέτησαν οι Ρωμαίοι ανήκει κυρίως στην ελληνική μυθολογία. Όλα όσα διασώθηκαν για την αρχαία θρησκεία δεν τα μαθαίνουμε από σύγχρονες τους μαρτυρίες, αλλά από την προσπάθεια μεταγενέστερων να διασώσουν τις αρχαίες παραδόσεις από την λήθη στην οποία εγκαταλείπονταν, όπως ο Βάρρων, λόγιος του Ιου μΧ. αιώνα. Άλλοι κλασικοί συγγραφείς, όπως ο ποιητής Οβίδιος στο *Fasti* (Εορταστικό Ημερολόγιο), επηρεάστηκαν πολύ από τον ελληνικό πολιτισμό και στα έργα τους χρησιμοποιούσαν συχνά ελληνικές πίστες προκειμένου να γεμίσουν τα κενά της ρωμαϊκής παράδο-

σης. Σε αντίθεση με τον μαρασμό του αφηγηματικού υλικού για τους θεούς, οι Ρωμαίοι διέθεταν έναν πυκνό ιστό ημι-ιστορικών μύθων για την ίδρυση και την ανάπτυξη της πόλης τους. Αρχέγονοι βασιλείς σαν τον Ρωμύλο και τον Νουμά ήταν σχεδόν μυθικοί στη φύση τους, ενώ το μυθολογικό υλικό φθάνει ακόμα και στα πρώτα χρόνια της δημοκρατίας. Επιπρόσθετα, σε αυτές τις τοπικές κυρίως παραδόσεις, χρησιμοποιήθηκε υλικό από τα αρχαιοελληνικά έπη, που ενσωματώθηκε στο αυτόχθον υλικό σε μια αρκετά πρώιμη φάση. Η απόδοση του Αινεία ως πρόγονου του Ρωμύλου και του Ρώμου είναι μια τέτοια περίπτωση. Η Αινειάδα και τα πρώτα βιβλία του Τίτου Λίβιου είναι οι εκτενέστερες πηγές αυτής της ανθρώπινης μυθολογίας.

Γηγενείς ρωμαϊκοί και ιταλικοί μύθοι: Η ρωμαϊκή τελετουργική πρακτική των επίσημων ιερατείων διακρίνει δύο τάξεις θεών, τους *dii intigetes* (αυτόχθονες) και τους *dii novensides* ή *novensiles* (καινοφανείς). Οι αυτόχθονες ήταν οι αρχικοί θεοί του ρωμαϊκού κράτους. Τα ονόματα και η φύση τους υποδεικνύεται από τα ονόματα των πρώιμων ιερέων και από τις καθορισμένες εορταστικές εκδηλώσεις του ρωμαϊκού ημερολογιακού κύκλου. Τριάντα τέτοιοι θεοί τιμόταν σε ειδικές γιορτές. Οι *novensides* ήταν ύστερες θεότητες, των οποίων η λατρεία εισήχθη στην πόλη κατά την ιστορική περίοδο, συνήθως σε γνωστή ημερομηνία, και συχνά συνδεόταν με μια ιδιαίτερη κρίση της ρωμαϊκής κοινωνίας. Οι πρώιμες ρωμαϊκές θεότητες περιλάμβαναν, εκτός από τους *dii indigetes*, ένα πλήθος εξειδικευμένων θεών, των οποίων τα ονόματα επικαλούνταν προκειμένου να εκτελέσουν διάφορες δραστηριότητες όπως για παράδειγμα η συγκομιδή.

Τμήματα του αρχαίου τελετουργικού που συνόδευαν δραστηριότητες όπως το όργωμα και η υπορά, υποδεικνύουν ότι σε κάθε στάδιο της διαδικασίας επικαλείτο και μία ξεχωριστή θεότητα, το όνομα της οποίας προερχόταν από το ανάλογο ρήμα (πχ. *οργώνω*, *σπέρνω*). Τέτοιες θεότητες είναι δυνατόν να ομαδοποιηθούν στην κατηγορία των βοηθητικών θεών που επικαλούνταν οι αρχαίοι Ρωμαίοι μαζί με τις μεΐζονες θεότητες. Η πρώιμη ρωμαϊκή θρησκεία δεν ήταν τόσο πολυθεϊσμός όσο πολυδαιμονισμός, με την αρχαία χρήση του όρου *δαίμων*. Η αντίληψη του πιστού για τα

πλάσματα που επικαλείτο, βασιζόταν απλώς στη γνώση των ονομάτων και των ιδιοτήτων τους, και το νοούμενο (*nomen*) των θεϊκών πλασμάτων ή η δύναμή τους εκδηλωνόταν με εντελώς εξειδικευμένους τρόπους.

Ο χαρακτήρας των *indigetes* και των εορτασμών τους δείχνουν ότι οι αρχαίοι Ρωμαίοι δεν ήταν απλώς μέλη μιας αγροτικής κοινότητας, αλλά ότι αγαπούσαν επίσης τον πόλεμο. Οι θεοί τους αντιπροσώπευαν ακριβώς τις πρακτικές ανάγκες της καθημερινής ζωής, έτσι όπως τις αντιλαμβάνόταν η ρωμαϊκή κοινότητα στην οποία ανήκαν. Ακολουθούσαν λεπτομερειακά τα τυπικά και τις κατάλληλες για την περίπτωση προσφορές. Έτσι ο Ιανός και η Βέστα (Εστία) ήταν φύλακες των πυλών και της εστίας αντίστοιχα. Οι Λάρες προστάτευαν τον αγρό και τον οίκο, ο Πάλης το κοπάδι, ο Σατούρνους (Κρόνος) τη σπορά, η Σέρες (Δήμητρα) την ανάπτυξη του σπόρου, ο Πομόνα τον καρπό και οι Κόνσους και Ότις, τη συγκομιδή. Ακόμη και ο μεγαλοπρεπής Ζούπιτερ, ο ρωμαϊκός Δίας και κυβερνήτης των θεών, τιμόταν για τη βοήθειά του με βροχές στα χωράφια και στα αμπέλια.

Στην ευρύτερη επικράτειά του, μέσω του όπου της αστραπής, ήταν ο καθοδηγητής της ανθρώπινης δραστηριότητας και προστάτης των Ρωμαίων στις πολεμικές τους επιχειρήσεις πέραν των συνόρων της κοινότητάς τους. Επιφανείς στα αρχαία χρόνια ήταν επίσης ο Μαρς (Άρης) και ο Κουϊρίνος, που συνήθως ταυτιζόνταν μεταξύ τους. Ο Μαρς ήταν θεός των νέων και των δραστηριοτήτων τους, ειδικά του πολέμου. Η λατρεία του γινόταν τον Μάρτιο και το Οκτώβριο. Όσο για τον Κουϊρίνο, οι σύγχρονοι ερευνητές της μυθολογίας θεωρούν ότι ήταν προστάτιδα θεότητα της πολεμικής κοινότητας εν καιρώ ειρήνης.

Επικεφαλής του αρχαϊκού πάνθεου ήταν η τριάδα Ζούπιτερ, Μαρς και Κουϊρίνος (οι τρεις ιερείς των οποίων, ή *flamens*, ανήκαν στην ύψιστη ιερατική τάξη), και ο Ιανός με την Βέστα (Εστία). Από όσα γνωρίζουμε έως τώρα, στους αρχαίους χρόνους δεν είχαν διακριτή ταυτότητα, δηλαδή προσωπικούς μύθους, γάμους και γενεαλογίες. Αντίθετα από τους θεούς των Ελλήνων δεν τους αποδίδονταν ανθρωπομορφικές συνήθειες και δεν έχουν διασωθεί πολλές αφηγήσεις για τις δραστηριότητές τους. Η αρχαία λατρεία συνδεόταν επίσης με τον Νουμά, τον δεύτερο μυθικό βασιλιά, που

θεωρείτο ότι είχε ως σύζυγό του τη ρωμαϊκή θεά των πηγών και της γέννησης, την Εγερία, που εμφανίζεται σαν νύμφη σε μεταγενέστερες φιλόλογικές πηγές. Τα νέα στοιχεία προστέθηκαν σε σχετικά πρώιμη εποχή. Στο βασιλικό οίκο των Ταρκύνιων αποδίδεται διαμέσου του μύθου η εγκαθίδρυση της τριάδας του Καπιτωλίου, δηλαδή του Ζούπιτερ (Δία), της Ζούνο (Ήρας) και της Μινέρβα (Αθηνάς) που κατείχαν την υπέρτατη θέση στη ρωμαϊκή θρησκεία. Άλλες προσθέσεις τέτοιου είδους ήταν η λατρεία της Ντιάνα (Αρτέμιδος) στον Αβεντινό Λόφο, και η εισαγωγή προφητειών τις οποίες, σύμφωνα με την παράδοση, έλαβε ο Ταρκύνιος (6ος αιώνας π.Χ.) από την Κυμαία Σίβυλλα.

Ξένοι θεοί στη Ρώμη: Η απορρόφηση γειτονικών θεοτήτων ήταν αναπόφευκτη καθώς το ρωμαϊκό κράτος άρχισε να κατακτά τον περιβάλλοντα χώρο. Οι Ρωμαίοι απέδιδαν στους τοπικούς θεούς των κατακτημένων λαών τις ίδιες τιμές που απέδιδαν στις τοπικές τους θεότητες. Σε αρκετές περιπτώσεις οι νεοαποκτηθείσες θεότητες προσκαλούνταν επισήμως να αναλάβουν τα νέα ιερά τους στη Ρώμη. Το 203 π.Χ. το λατρευτικό άγαλμα της Κυβέλης αφαιρέθηκε από τον φρυγικό Πέσσινο και τελετουργικά κάλωσορίστηκε στη Ρώμη. Επιπλέον, η ανάπτυξη της πόλης προσέλκυσε αρκετούς ξένους, στους οποίους επιτρεπόταν να συνεχίζουν τη λατρεία των θεών τους. Με τον ίδιο τρόπο έφθασε στη Ρώμη ο Μίθρας, και η δημοτικότητά του στις ρωμαϊκές λεγεώνες ήταν τέτοια ώστε η λατρεία του έφθασε ως τη Βρετανία. Εκτός από τον Κάστορα και το Πολλυ-

δεύκη, οι κατακτημένες πόλεις της Ιταλίας συνεισέφεραν αρκετά στο ρωμαϊκό πάνθεον. Η Ντιάνα, η Μινέρβα, ο Χέρκουλες, η Βέ- νους και άλλες ελάσσονες θεότητες, με το πέρασμα του χρόνου ταυτίστηκαν με τις ανθρωπόμορφες θεότητες του ελληνικού πάνθε- ου και ανέλαβαν πολλές από τις ιδιότητες και τους μύθους τους.

2. Η Ρωμαϊκή θρησκεία

Ορισμός: Ως ρωμαϊκή θρησκεία ορίζουμε το ετερογενές σώμα δοξασιών, αντιλήψεων και λατρευτικών πρακτικών που εξασκού- νταν στο ρωμαϊκό κράτος κατά την αρχαιότητα.

Οι απαρχές: Η ρωμαϊκή θρησκεία, έχοντας δεχθεί ισχυρές ετρούσκικες και ελληνικές επιρροές, ήταν μια πολυθεϊστική τυπο- λατρική αστική θρησκεία, η οποία επικεντρωνόταν στην εξασφά- λιση της εύνοιας των θεών, τόσο σε οικογενειακό όσο και σε κοι- νοτικό επίπεδο, μέσω της προσκόλλησης σε παραδοσιακές λα- τρευτικές τελετουργίες (θυσίες, προσευχές, ύμνους, αργίες, αθλη- τικούς αγώνες), που χρηματοδοτούσαν το κράτος και οι ευκατά- στατες κοινωνικές ομάδες. Το πάνθεον έμοιαζε με το αντίστοιχο των ελληνικών πόλεων-κρατών, με ορισμένες μόνο ουσιαστικές διαφορές στις ιδιότητες της κάθε θεότητας και στις όψεις του κό- σμου ή στις δραστηριότητες τις οποίες αυτή ρύθμιζε.

Αρχικώς βέβαια δεν ήταν ανθρωπομορφικό πάνθεον ούτε υπο- στηριζόταν από εκτενείς μυθολογικές αφηγήσεις, αλλά με το πέ- ρασμα του χρόνου υιοθετήθηκαν πλήρως οι ελληνικοί μυθικοί κύ- κλοι και οι ιστορίες για τους αντίστοιχους θεούς. Στόχος της λα- τρείας ήταν η εξευμένιση των θεών και ο «συνεταιρισμός» μαζί τους για τη διασφάλιση της επιτυχίας σε κάποιο εγχείρημα. Επι- κρατούσε η αντίληψη ότι ο κόσμος, οι θεότητες και οι άνθρωποι υπήρχαν ανέκαθεν, και οι ίδιοι οι Ρωμαίοι ήταν που επέλεξαν, όταν ίδρυσαν την πόλη τους, να «συνεταιριστούν» με συγκεκριμέ- νους θεούς τους οποίους από εκεί και πέρα τιμούσαν. Για το λόγο αυτόν οι Ρωμαίοι δεν επιχείρησαν ποτέ να εμφαντεύσουν το θρη- σκευτικό εορτολόγιο, τις παραδόσεις και το πάνθεον τους στις ιτα- λικές πόλεις που έπεσαν υπό την επιρροή τους, θεωρώντας την αστική λατρείας τους καθαρά ρωμαϊκή υπόθεση.

Για το επίσημο κράτος η ύπαρξη των θεών, και μάλιστα όχι μόνο αυτών που λατρεύονταν στη Ρώμη, ήταν δεδομένη στο πλαίσιο μιας ανιμιστικής καταγωγής αντιληψης περί παρουσίας εκατοντάδων θείων πνευμάτων σε ιεροίς τόπους, σε ιερά ζώα, σε φυσικά φαινόμενα ή ακόμη και σε αφηρημένες έννοιες. Με τον όρο ανιμισμός (από το λατινικό *anima*) στη θρησκειολογία και την ανθρωπολογία εννοείται η αρχέγονη ανθρώπινη θρησκεία, η οποία θεμελιώνεται στην πεποίθηση της ύπαρξης πνευματικών

υπάρξεων που εμψυχώνουν κάθε μορφή και εκδήλωση του φυσικού κόσμου. Πρόκειται για την αρχαιότερη λατρευτική πρακτική της ανθρωπότητας και τα χαρακτηριστικά της απαντώνται σε γηγενείς πολιτισμούς. Η βάση του ανιμισμού είναι η άποψη ότι υπάρχει ένα πνευματικό βασίλειο το οποίο μοιράζονται οι άνθρωποι με το σύμπαν.

Η θεμελιώδης άποψη ότι οι άνθρωποι, τα φυτά, τα ζώα και τα ουράνια σώματα κατέχουν ψυχή ανεξάρτητη από τη φυσική ύπαρξη, είναι κεντρική στον ανιμισμό. Ο βρετανός ανθρωπολόγος Έντουαρντ Μάρντεν Τέιλορ, στο έργο του «Πρωτόγονος Πολιτισμός» (*Primitive Culture*, 1871) όρισε τον ανιμισμό ως «γενική πίστη στις πνευματικές υπάρξεις», και τη χαρακτήρισε ως «ελάχιστο ορισμό της θρησκείας». Θεώρησε ότι όλες οι θρησκείες, από την απλούστερη έως την πλέον σύνθετη, μοιράζονται κάποιον είδους ανιμιστικές πεποιθήσεις. Κατά την άποψή του, ως πρωτόγονοι πολιτισμοί ορίζονται εκείνοι που δεν διαθέτουν γραπτή παράδοση και πιστεύουν ότι τα πνεύματα ή ψυχές έδωσαν ζωή στις ανθρώπινες και τις υπόλοιπες υπάρξεις του φυσικού κόσμου.

Η ρεπουμπλικανική πολιτειακή οργάνωση, τα αξιώματα και τα σώματά της, αντλούσαν τη νομιμοποίησή τους στα μάτια του λαού

από την ευσεβή τους στάση απέναντι στους θεούς και τη συσχέτισή τους με συγκεκριμένες θεότητες. Με τον όρο ρωμαϊκή ρεπουμπλικα, δημοκρατία (λατιν.: *Republica Romanorum*), εννοούμε εκείνη την περίοδο της ρωμαϊκής ιστορίας κατά την οποία οι Ρωμαίοι, εκδιώκοντας τον τελευταίο βασιλιά τους, τον Ετρούσκου Λεύκιο Ταρκύνιο, εγκαθίδρυσαν παράλληλα δημοκρατία. Η περίοδος της Δημοκρατίας ή ρεπουμπλικανική περίοδος ξεκινά με την πώση του τελευταίου Ετρούσκου βασιλιά της Ρώμης, του Ταρκύνιου του υπερήφανου (*Tarquinus Superbus*), το 509π.Χ., και τελειώνει με την επικράτηση του Οκταβιανού επί του Μάρκου Αντώνιου στη ναυμαχία του Ακτίου, το 31π.Χ.

Ωστόσο δεν οριζόταν κάποια συγκεκριμένη θρησκευτική αυθεντία, που να είχε τον έσχατο λόγο στην τέλεση των δημόσιων ιεροτελεστιών και στην αστυνόμευση των λατρευτικών πρακτικών. Οι αρμοδιότητες αυτές ήταν κατανεμημένες σε διάφορα ρεπουμπλικανικά ιερατικά αξιώματα που τα κατείχαν θρησκευτικοί άρχοντες της ρωμαϊκής πόλης-κράτους, υπόλογοι στη Σύγκλητο και στους Υπάτους, οι οποίοι εκλέγονταν συνήθως από τις ρωμαϊκές Εκκλησίες του Δήμου. Το σπουδαιότερο από τα εν λόγω αξιώματα ήταν αυτό του Μέγιστου Αρχιερέα (*Pontifex Maximus*), του επικεφαλής των ιερειών της σπουδαίας θεάς Εστίας, των «Εστιάδων», της οποίας η «ιερή φλόγα» έπρεπε να καίει αδιάκοπα στα μεγάλα δημόσια κτίρια. Αλλά κανένας μεμονωμένος ιεράρχης δεν είχε ιδιαίτερα διευρυμένο, πόσο μάλλον απόλυτο, έλεγχο στις ποικίλες όψεις της κρατικής λατρείας.

Η αστική ρωμαϊκή θρησκεία, προσανατολισμένη στην ευσεβή και ακριβή τήρηση της παράδοσης, έχει τις ρίζες της σε προϊστορικές αγροτικές λατρείες της γονιμότητας, και γι' αυτό δεν ήταν ασύμβατη με ιδιωτικές μυστηριακές λατρείες που άρχισαν κατά την ελληνιστική εποχή να εισάγονται δειλά στην Ιταλία μέσω της Μεγάλης Ελλάδας. Ωστόσο, σε αντίθεση με τις τελευταίες, λειτουργούσε αποκλειστικά ως παράγοντας κοινωνικής συνοχής και δικαιολόγησης των κρατικών ενεργειών. Πριν συνεχίσουμε είναι ανάγκη να αναφερθούμε εκτενέστερα στον Μέγιστο Αρχιερέα (*Pontifex Maximus*) και στις Εστιάδες.

(Συνεχίζεται)

Από την σοφία των Σούφι

ΟΙ ΝΟΜΟΙ

Ένας νομομαθής ρώτησε για τους Νόμους. Τότε ο διδάσκαλος απάντησε:

Ευχαριστιέστε με το να θεσπίζετε νόμους, μα νιώθετε μεγαλύτερη ευχαρίστηση με το να τους παραβιάζετε. Σαν τα παιδιά που παίζουν στην παραλία του ωκεανού, κτίζοντας πύργους από άμμο με επιμονή, και έπειτα χαλώντας τους με γέλια. Μα ενώ στήνετε τους πύργους σας αυτούς, ο ωκεανός φέρνει περισσότερη άμμο στην ακτή. Και όταν τους γκρεμίζετε, ο ωκεανός γελά μαζί σας. Πράγματι ο ωκεανός γελά πάντα με τον αφελή.

Αλλά τι γι' αυτούς που η ζωή τους δεν είναι ένας ωκεανός και οι άνθρωπινοι νόμοι δεν είναι πύργοι από άμμο; Μα η ζωή τους είναι ένας βράχος και ο νόμος μια σμίλη με την οποία θα 'θελαν να τον σκαλίσουν σύμφωνα με το πανομοιότυπό τους.

Τι για τον σακάτη που μισεί τους χορευτές;

Τι για το βόδι που αγαπά το ζυγό του και θεωρεί το ελάφι και το ζαρζάδι του δάσους σαν πράγματα παραπλανημένα και αλητήρια;

Τι για το γέρινο φίδι που δεν μπορεί να αποβάλει το δέρμα του και αποκαλεί όλα τα άλλα γυμνά κι αδιάντροπα; Και γι' αυτόν που έρχεται από νωρίς στο γαμήλιο γλέντι, και αφού παραφάει και κοιραστεί, φεύγει λέγοντας πως όλα τα γλέντια είναι ένα παράπτωμα και όλοι οι γλεντζέδες παραβάτες του νόμου;

Τι να πω για εκείνους που, αν και στέκονται επίσης στο φως του ήλιου, έχουν στραμμένες τις πλάτες τους προς αυτόν; Βλέπουν μονάχα τις σκιές τους και οι σκιές τους είναι οι νόμοι τους. Και τι

άλλο είναι ο ήλιος γι' αυτούς παρά ένας δημιουργός σκιών; Και τι σημαίνει το να αναγνωρίζετε τους νόμους και όμως να τους καταπατάτε και να χαράζετε τις σκιές τους πάνω στη γη; Μα εσείς που προχωρείτε αντικρίζοντας τον ήλιο, ποιες αντανάκλαστικές εικόνες πάνω στη γη μπορούν να σας κρατήσουν;

Σεις που ταξιδεύετε με τον άνεμο, ποιος ανεμοδείκτης θα κατευθύνει την πορεία σας;

Ποιος ανθρώπινος νόμος θα σας εμποδίσει αν συντρίψετε το ζυγό σας, μα όχι πάνω σε μια πόρτα άλλης ανθρώπινης φυλακής;

Ποιους νόμους θα φοβηθείτε αν χορεύετε, μα δίχως να σκοντάβετε πάνω σε κανενός τις σιδερένιες αλυσίδες;

Και ποιος είναι αυτός που θα σας μηνύσει αν ξεσκίσετε το φόρεμά σας χωρίς το πετάξετε πάνω σε κανενός το μονοπάτι;

Λαέ της Ορφαλέξης, μπορείς να σιγάσεις το τύμπανο και μπορείς να ξεκουρδίσεις τις χορδές της λύρας. Μα ποιος μπορεί να διατάξει τον κορδαλλό να μην τραγουδάει;

(Πηγή: Καλίλ Γκιμπράν, «Ο Προφήτης»)

Περί Ατομικότητας, Ψυχής και Προσωπικότητας (Στοιχεία Εσωτερικής Αστρολογίας)

Μαρία Βασιλοπούλου
(Μέλος της Θ.Ε.)

(Ομιλία στη Στοά ΟΡΦΕΥΣ)

Η Ατομικότητα είναι μια οντότητα αρκετά ξένη προς το γήινο φυσικό επίπεδο της πυκνής φυσικής ύλης. Από μόνη της δεν μπορεί να δράσει σε αυτό. Επομένως, στην κάθοδό της (από το δικό της Ατμικό, Μοναδικό και Βουδικό επίπεδο) διαμορφώνει ορισμένα περιβλήματα προκειμένου να μπορεί να περάσει από το αστρικό πεδίο. Η Ατομικότητα θέλει αυτό που ονομάζεται «απόσταγμα των βιωμάτων». Δεν θέλει ούτε καν τις πληροφορίες! Αυτές τις έχει από την αρχή (pro tempore)! Δεν έχει όμως το βίωμα, την εμπειρία! Έχει λοιπόν αυτό το σακούλι (την ψυχή) που είναι ταυτόχρονα φορέας και όχημα και υποζύγιο, το οποίο συγκρατεί μνήμες από βιώματα. Η Ατομικότητα υποδεικνύει στην Ψυχή να βρει τον κατάλληλο φορέα ώστε να μπορέσει να εκφραστεί και να μαζέψει συναισθήματα.

Η Ψυχή περιβάλλει την Ατομικότητα. Είναι το πετσί της Ατομικότητας. Γι' αυτό λέμε ότι είναι όχημα, κουβαλάει μέσα της την Ατομικότητα. Και η Ψυχή επίσης δεν μπορεί να επιβιώσει στο φυσικό επίπεδο μόνη της. Έτσι παίρνει εντολή από την Ατομικότητα να διαμορφώσει τον φυσικό φορέα και μια προσωπικότητα. Δηλαδή γεννιέται μια Οικοθεσία. Τη στιγμή που γεννιέται το άτομο, δηλώνεται μια οικοθεσία. Αυτή διαφοροποιεί τα άτομα που έχουν γεννηθεί σε μια δεδομένη ημέρα και ώρα στην ίδια πόλη, αντίθετα

με τους πλανήτες και τη σελήνη που θα έχουν μετακινηθεί ελάχιστα έως καθόλου. Ταιριάζουν σαν Ατομικότητες βέβαια. Γι' αυτό και μιλάμε για Ατομικότητες που έρχονται σε εκδήλωση κατά κύματα σε μια συγκεκριμένη εποχή. Έχουν κοινά χαρακτηριστικά και σε κάποιο βαθμό έχουν να υπηρετήσουν κοινό συλλογικό κάρμα.

Παρά το γεγονός ότι η Ψυχή έχει την τάση να συγκρατεί επιθυμίες, δεν έχει το δικαίωμα να το κάνει. Πρέπει να παραμένει καθαρή. Αυτό όμως δεν συμβαίνει γιατί είναι φορέας κατώτερου επιπέδου –του αστρικού πεδίου– και επομένως έχει κάποιες ατέλειες τις οποίες βελτιώνει πολύ αργά. Όταν λοιπόν στο τέλος κάθε ενσάρκωσης εξακολουθούν να μένουν κάποιες ανεκπλήρωτες επιθυμίες, σχεδιάζεται μια νέα ενσάρκωση που, μεταξύ άλλων καρμικών θεμάτων που θα επιδιώξει να επιλύσει, θα είναι και η κάθαρση της Ψυχής από προγενέστερες εναπομένουσες ανεκπλήρωτες επιθυμίες, με την προσθήκη στο μίγμα των παλαιών μνημών κάποιων καινούργιων βιωμάτων. Ποιών; Αυτών που δείχνει η ζωδιακή θέση του ήλιου στον χάρτη. Με άλλα λόγια, οι αναμνήσεις (που προφανώς προέρχονται από βιώματα) δεν περιλαμβάνουν την πληροφορία αλλά αισθητήρια ερεθίσματα και συναισθήματα. Δηλαδή μιλάμε για εξισορρόπηση της πληροφορίας με εμπειρία, πράγμα που προάγει την εξέλιξη.

Η Ατομικότητα εξελίσσεται μέσω της εξισορρόπησης ενός τετράσπιου και *pro tempore* δεδομένου όγκου πληροφοριών με απόσταγμα εμπειριών. Και αυτό το απόσταγμα εμπειριών συνίσταται στις αναμνήσεις της, τις οποίες φέρει η ζωδιακή σελήνη, δηλαδή η Ψυχή, για λογαριασμό της, οι οποίες αποτελούνται από ερεθίσματα και συναισθήματα αλλά και κάτι άλλο επί πλέον: Είναι οι ικανότητες που αναπτύσσονται. Όταν έχω ολοκληρώσει μία σειρά βιωμάτων μιας κατηγορίας, αναπτύσσω τις σχετικές ικανότητες, οι οποίες, άπαξ και αποκτηθούν δεν χάνονται. Είναι το μόνο που κουβαλάμε από ενσάρκωση σε ενσάρκωση. Και είναι ακριβώς οι ικανότητες αυτό που επιδιώκει η Ατομικότητα.

Η Προσωπικότητα είναι το όχημα της Ψυχής. Η Προσωπικότητα τα κουβαλάει τελικά όλα! Είναι το τελικό υποζύγιο Ψυχής και Ατομικότητας. Απλά έχει ημερομηνία λήξης. Όσο καιρό κυκλοφορεί στην ενεργό δράση, εκμεταλλεύεται ή χρησιμοποιεί τις ενέρ-

γρεις του ψυχικού φορέα, και σε κάποιο βαθμό μπορεί και να αποσπάσει ενέργεια του ψυχικού φορέα. Αυτά αφορούν περισσότερο συμπεράσματα της Καρμικής Αστρολογίας. Κάθε αίσθηση ανεκπλήρωτης ή ανολοκλήρωτης αποστολής την οποία η Ψυχή εκλαμβάνει έτσι, ότι δηλαδή τέλος πάντων θα ήθελε να μείνει και άλλο στην κυκλοφορία στη Γη μέσω μιας προσωπικότητας ώστε να την ολοκληρώσει, αλλά δεν τα κατάφερε επειδή η Προσωπικότητα απεσύρθη αρκετά νωρίς, αφήνει ένα κομμάτι ψυχικής ενέργειας δεσμευμένο εδώ κάτω στον πλανήτη Γη.

Αυτό το κομμάτι έρχεται και ξαναβρίσκει πολύ αργότερα την ίδια Ατομικότητα και την ίδια Ψυχή σαν υπόλοιπο μια παλιάς Προσωπικότητας και Ψυχής, προσκολλούμενο στον Κύριο Φορέα από τον οποίο εγκαταλείφθηκε και αποσχίστηκε. Η Προσωπικότητα, που χαρακτηρίζεται από την οικοθεσία, δεν είναι παρά το ένδυμα μέσα στο οποίο η Ατομικότητα και η Ψυχή έρχονται σε αυτόν τον έξω κόσμο, τον φυσικό κόσμο, και προσπαθούν να κινηθούν, να αλληλεπιδράσουν με το περιβάλλον και να αντλήσουν ορισμένα βιώματα. Ωστόσο, μπορεί η Προσωπικότητα να είναι προσανατολισμένη κάπου και η Ατομικότητα να μην συμφωνεί!!!

Ωροσκόπος-Προσωπικότητα σε ένα συγκεκριμένο ζώδιο σημαίνει μια συμπεριφορά που εκτινάσσεται προς τα έξω αυθόρμητα. Δεν μπορούμε, και δεν είναι εύκολο να συγκρατήσουμε μια τέτοια συμπεριφορά. Εκδηλώνεται πριν προλάβουμε να ελέγξουμε τον εαυτό μας και κάθε φορά που αντιδρά έτσι τρώει τα μούτρα της. Η Ατομικότητα έχει δώσει στην Ψυχή μια προδιαγραφή πάνω στην οποία έχει χτιστεί η Προσωπικότητα. Η Προσωπικότητα δεν συγκρατείται και έχει την τάση να αντιδράσει προς τα έξω με αυτόν τον τρόπο. Το αν θα τα καταφέρει ή όχι είναι συνάρτηση του τι πλανήτες υπάρχουν μέσα στον 1ο Οίκο και επηρεάζουν τον Ωροσκόπο. Αν είναι ο Ωροσκόπος σε ένα ζώδιο χωρίς να υπάρχει τίποτε άλλο που να τον παρεμποδίζει να λειτουργήσει, δεν υπάρχει πρόβλημα.

Ένας από τους Θεμελιώδεις Νόμους επιταγής της Ατομικότητας είναι να διεξαχθεί μια ζωή επίγεια, η οποία, κατά το δυνατόν, δεν έρχεται σε προεπιβίη με τη ζωή οποιασδήποτε άλλης Προσω-

πικρότητας. Αυτή είναι η ιδεώδης κατεύθυνση. Η επόμενη ενσάρκωση έρχεται με μια νέα Προσωπικότητα με νέο πλάνο, η οποία δεν έχει καμία σχέση με την παλιά! Αν η παλιά Προσωπικότητα έχει προσκολληθεί σε μια δέσμευση (πχ φιλοδοξίες), ο ψυχικός φορέας (Ψυχή) φέρνει την ανάμνηση μιας τέτοιας δέσμευσης σαν υποσυνείδητη ανάμνηση, και κατά την προετοιμασία της επόμενης ενσάρκωσης την ξαναφτυεύει! Γιατί, τι υπονοεί η εμπλοκή του 10ου Οίκου μας (MC) σε μια τέτοια ιστορία; Υπονοεί ότι ένα κομμάτι ψυχικής ενέργειας του ψυχικού φορέα (Ψυχής) παρέμεινε δεσμευμένο σε μια κατεύθυνση που κάποτε μια Προσωπικότητα προσπαθούσε εναγωνίως να υλοποιήσει και δεν τα κατάφερε.

Έτσι λοιπόν, την ύστατη ώρα που αποκοπτόταν και αποχωρούσε από τον επίγειο βίο, σε μια ύστατη προσπάθεια να εξασφαλίσει ότι με κάποιο τρόπο θα συνεχίσει οπωσδήποτε να εκπληρώνεται μια τέτοια κατεύθυνση, εξανάγκασε την Ψυχή (ψυχικό φορέα) να αφήσει πίσω ένα κομμάτι δικής του ενέργειας, που σε μια νέα ενσάρκωση θα επιδιώξει να ξαναμαζέψει. Έτσι πρόκειται μάλλον για μια διαδικασία ψυχικής ενέργειας που έμεινε κατάλοιπο πίσω, και στο επόμενο ωροσκόπιο φαίνεται από ανάλογη διαμόρφωση του 10ου Οίκου. Δηλαδή μεταξύ των σκοπιμοτήτων είναι και το να μαζέψει το υλικό που έμεινε πίσω δεσμευμένο γύρω από μια επιθυμητή κατεύθυνση που δεν εκπληρώθηκε. (Κατάλοιπο ψυχικής ενέργειας, πιθανόν και κάποιο πακέτο σκεπτομορφών που είχαν δομηθεί και παρέμειναν έντονες και ισχυροποιημένες).

Η Ατομικότητα αποφασίζει τότε ξεκινάει και πότε τελειώνει η ενσάρκωση. Δεν το αποφασίζει κανείς άλλος. Η Ατομικότητα. Όχι η Ψυχή. Της Ψυχής δεν της πέφτει κανένας λόγος. Η Ατομικότητα που συμβολίζεται από τον Ήλιο, αποφασίζει πότε θα διακόψει τον δεσμό μεταξύ Ψυχής και Προσωπικότητας. Οπότε η Προσωπικότητα καταλήγει στα απορρίμματα για ανακύκλωση και η Ψυχή αποσύρεται για να αποδώσει το σύνολο των μνημών για επεξεργασία. Αποδίδει για επεξεργασία το σύνολο των απομνημονευμένων βιωματικών χαρακτηριστικών. Γι' αυτό είναι εξαιρετικά δύσκολο μέσα από ένα ωροσκόπιο, και από οποιοδήποτε προοδευτικό σύστημα ή σύστημα πρόβλεψης, να προβλέψουμε το χρόνο θανάτου ενός προσώπου. Κυρίως από εσωτερική άποψη,

αντιμετωπίζεται ως ύβρις η προσπάθεια της Προσωπικότητας να υποκαταστήσει τη λειτουργία που ανήκει αποκλειστικά στην Ατομικότητα, με ένα σύστημα που ακολουθεί κανόνες του αναλυτικού εγκεφάλου.

Δεν μπορούμε να πούμε ότι σε μια ενσάρκωση το σχέδιο της συγκεκριμένης οντότητας έχει επιτευχθεί ή δεν έχει επιτευχθεί καθόλου. Μια Προσωπικότητα μπορεί να καταφέρει να εκπληρώσει όλο το πρόγραμμα που της έχει δώσει η Ατομικότητα – κάτι σπάνιο. Μπορεί πολλά ζητήματα να έχουν μείνει εκκρεμή, όπως μπορεί και να έχει αποτύχει εξολοκλήρου, οπότε σε αυτή την περίπτωση βλέπουμε πρόωρο θάνατο. Οι ενσαρκώσεις έχουν να κάνουν με την εκπαίδευση της Ψυχής. Η Ψυχή είναι το εξωτερικό περίβλημα-όχημα-φορέας της Ατομικότητας. Μέσω των ενσαρκώσεων η Ατομικότητα διαμορφώνεται, αποκτώντας το απόσταγμα των βιωμάτων. Η Ψυχή μετασχηματίζεται, δεν απορροφάται. Μετασχηματίζεται αναβαθμιζόμενη, αποκτώντας ένα μεγαλύτερο βαθμό καθαρότητας.

Η αναβάθμιση της Ψυχής γίνεται σε δύο τομείς. Ο ένας είναι ποικιλία μνημών-αναμνήσεων που βιώθηκαν και ο άλλος είναι καθαρότητα από εναπομένοντες επιθυμίες (καθαρότητα από προσκολήσεις). Κατά μήκος αυτών των δύο κατευθύνσεων εξελίσσεται, μετασχηματίζεται και αναβαθμίζεται η Ψυχή ως ψυχικός φορέας. Η Ψυχή κινείται κατεξοχήν στο αστρικό σώμα. Βέβαια επηρεάζει σε κάποιο βαθμό και το διπλό αιθερικό, δηλαδή τα δύο ανώτερα υποπεδία του φυσικού, αλλά κυρίως το αστρικό σώμα είναι η περιοχή που κινείται. Την ενδιαφέρει να έχει ποικιλία αναμνήσεων χωρίς όμως προσκολήσεις.

Η μέθοδος που επιλέγει σε κάθε ενσάρκωση η Ατομικότητα (δηλαδή ο Ήλιος) να μετασχηματίζει την Ψυχή (δηλαδή την Σελήνη), είναι να την βάζει να εισπράττει συναισθήματα (δηλαδή μνήμες, αναμνήσεις) από συγκεκριμένους τύπου βιώματα, τα οποία, πεφτοντας επάνω στις ήδη υπάρχουσες μνήμες προγενέστερων βιωμάτων δημιουργούν ένα καινούργιο μίγμα αναμνήσεων. Επειδή όμως το άτομο εξακολούθει να είναι στην πορεία επαφής με το γήινο φυσικό επίπεδο, πράγμα που σημαίνει ότι ακόμα δεν έχει καταφέρει να τελειοποιηθεί, είναι αναμενόμενο να μην έχει αναπτυχθεί

προς αυτήν την κατεύθυνση (δηλαδή την απόλυτη καθαρότητα από εναπομένουσες επιθυμίες). Άρα το πείραμα θα συνεχιστεί και σε κάποια επόμενη ενσάρκωση, μέχρι η Ψυχή –δηλαδή η Σελήνη- να μάθει να περνάει από ενσαρκώσεις, να βιώνει ό,τι πρέπει, ό,τι της υποδεικνύεται, να το συγκρατεί σαν μνήμη αλλά να μην προσκολλάται στην επιθυμία να επαναλάβει αυτό το βίωμα.

Οι Ατομικότητες ενυπάρχουν σε άπειρο βαθμό στο αρχικό σκοτεινό νεφέλωμα, το σκότος που επιφάνεται υπεράνω της Αβύσσου. Κάποια στιγμή, σε κάποιο σημείο, εκφράζεται η θέληση να αρχίσει η εκδηλωμένη ύπαρξη και επομένως σημειώνεται μια ρήξη. Οτιδήποτε υπάρχει μέσα εδώ, σε αυτόν τον διαρκώς αναπτυσσόμενο χώρο, ωθείται σε φωτισμό και εκδήλωση. Κατά συνέπεια και οι Ατομικότητες που ξεπηδούν από εδώ, ωθούνται σε εκδήλωση και επομένως εκδηλωμένη δράση. Όμως εξακολουθούν να μεταφέρουν την αδιάσπαστη σύνδεση με το Όλον και επομένως την αδιάσπαστη σύνδεση με το σύνολο των πληροφοριών που περιέχει το Όλον.

Το σύνολο των πραγμάτων που είναι ικανά για ύπαρξη, τα οποία, κάποια στιγμή και λόγω της συνεχούς επέκτασης του σύμπαντος, θα απουπαστούν από την περιοχή της μη εκδηλωμένης ύπαρξης και θα περάσουν στην περιοχή του φωτισμένου. Με την αναχώρηση (θάνατο) η Ψυχή μεταβάλλεται. Απεκδύεται ορισμένα κατώτερα επίπεδα, όπως πχ είναι τα δύο κατώτερα υποπεδία του αστρικού που κατακρατούν τις ισχυρές ανεκπλήρωτες επιθυμίες.

Οποιοδήποτε άτομο έχει κάνει συνειδητή επιλογή του μαΐου μονοπατιού, έχει κόψει επαφή με την Ατομικότητά του. Αυτοί που λέγονται Σεληνιακοί Κύριοι είναι ακριβώς αυτοί που έχουν καταφέρει να κυριαρχήσουν και να προκαλέσουν έναν αυτοπρογραμματισμό του ψυχικού τους φορέα, δηλαδή της Σελήνης. Σε αυτήν την περίπτωση η Σελήνη προσπαθεί να συμπεριφερθεί σαν αυτόνομη Ατομικότητα ενώ στην πραγματικότητα δεν είναι. Και γιατί να το κάνει αυτό; Για να μπορεί να εισπράττει αλλά να μην αποδίδει. Όλοι αυτοί δεν είναι τυχαία άτομα, και όλοι έχουν κοινό χαρακτηριστικό ότι είναι Ψυχές πολύ μεγάλης ηλικίας με τεράστιο αριθμό ενσαρκώσεων στην πλάτη τους. Η Ατομικότητα δίνει εντολή στον ψυχικό φορέα τι τύπου Προσωπικότητα να παράγει. Και

αυτό με το να επιλέγει χωροχρονική στιγμή και γονικό περιβάλλον. Αυτόματα είναι σαν να της προσδιορίζει τι τύπου προσωπικότητα θα κτιστεί. Γιατί προσδιορίζει τον τόπο, τον χρόνο και το γονικό περιβάλλον της γέννησης. Εφόσον με αυτόν τον τρόπο έχει προσδιοριστεί το ωροσκόπιο του ατόμου, αυτόματα έχει οριστεί και η Προσωπικότητα. Όλα αυτά που βλέπετε σαν πλανητικά ή άλλον τύπου αρχέτυπα, ωροσκόπος (=μια αρχετυποποιημένη ευαίσθητη πτυχή της Προσωπικότητας) κλπ, βρίσκονται στη θέση που βρίσκονται επειδή αναγκαστικά τοποθετήθηκαν εκεί που τοποθετήθηκαν με το ξεκίνημα της τρέχουσας ενσάρκωσης. Ο ωροσκόπος με τον καιρό αποκτά και θετική αξία γιατί επαναλαμβάνεται συχνά. Η συμπεριφορά του είναι επαναλαμβανόμενη. Και έτσι, ενώ είναι στοιχείο της Προσωπικότητας, στο τέλος καταλήγει να αποκτήσει προσωρινά βαρύτητα αρχέτυπου, ισοδύναμο με αρχέτυπο από ψυχολογική άποψη.

Τι αντιπροσωπεύει ο ωροσκόπος; Αυτόματη συμπεριφορά που εξωτερικεύεται όποτε το άτομο δέχεται κάποια ερεθίσματα από το εξωτερικό περιβάλλον. Λόγω της επίλογής της ώρα και του τόπου γέννησης που γίνεται αρχικά πιο πριν, η Ατομικότητα αποφασίζει πού και πότε θα συμβεί. Άρα αποφασίζει και την οικοθεσία. Άρα η Ατομικότητα έχει προαποφασίσει σε ποια περιοχή του ζωδιακού, και σε ποια περιεχόμενά της θα πρέπει να στραφεί η Προσωπικότητα και να προσπαθήσει να τα αντλήσει ως δημιουργικά

πεπραγμένα μέσα από το παρελθόν. Τέλος, μέσω αυτής της περιοχής η Προσωπικότητα προσπαθεί να εξυπηρετήσει αυτό που η ίδια αντιλαμβάνεται ως εξέλιξη.

Επειδή η Προσωπικότητα αποτελεί το τελικό υποζύγιο της Ψυχής και της Ατομικότητας, πηγαίνοντας προς την περιοχή του 5ου Οίκου, περιάγει την Ψυχή, την Σελήνη, σε μια περιοχή από πεπραγμένα τα οποία θέλει να τα ανασύρει στην τρέχουσα ενσάρκωση. Αυτά είναι τα πιθανά ιδανικά. Η λέξη «ψυχαγωγία» προέρχεται από την «περιαγωγή της ψυχής», την αγωγή της Ψυχής, δηλαδή περιάγει την Ψυχή σε περιοχές όπου κρύβονται πιθανά ιδανικά. Τα ιδανικά που αφορούν τα δημιουργικά πεπραγμένα. Και κάθε δημιουργικό πεπραγμένο έχει παράγει κατά το παρελθόν μια ή περισσότερες ικανότητες.

Κάθε σύστημα πρόβλεψης στηρίζεται στο άνοιγμα μιας γραμμής επικοινωνίας του εξωτερικού εαυτού με την Ατομικότητα του Ασυνείδητου. Με αυτόν τον τρόπο ο εξωτερικός εαυτός έχει την αίσθηση ότι ο εσωτερικός του εαυτός συμμετέχει όχι μόνο θεωρητικά αλλά και πνευματικά! Συμφωνεί! Προσπαθεί να έλθει σε επαφή με την Συνειδητότητά του, με την Συνείδησή του. Απλά να συνδεθεί μαζί της για να την ακούσει, να την ακουμπήσει. Τον ενδιαφέρει να πάρει και την πληροφορία, γιατί πιθανόν αυτή η πληροφορία να τον κάνει να κερδίσει. Αλλά το βαθύτερο ψυχολογικό αίτιο είναι η ικανοποίηση και η ευτυχία που νιώθει το άτομο έστω και προς στιγμή σε κάθε επαφή με την δημιουργική Αρχή μέσα του. Αυτή η επαφή με τη Συνείδηση βέβαια μπορεί να προκαλέσει και εθισμό, μια διαρκώς διογκούμενη επιδίωξη, γιατί δίνει πολύ έντονη ικανοποίηση.

Στο Συλλογικό Ασυνείδητο δεν έχει νόημα να συζητάμε για ομαδοποίηση γιατί εξ ορισμού ο χώρος του είναι ένας συλλογικός χώρος, όπου η περιοχή του Ατομικού Ασυνείδητου κάθε ανθρώπου περιέχεται σε αυτόν τον παγκόσμιο ταμιευτήρα. Εκεί επικρατεί ήδη αυτό που συμβαίνει με το Ομαδικό Ασυνείδητο, με τη διαφορά ότι όπως αναδύεται στην επιφάνεια υλικό από το Προσωπικό Ασυνείδητο, έτσι αναδύεται και βγαίνει στην περιοχή του Προσωπικού Ασυνείδητου υλικό από το Συλλογικό Ασυνείδητο. Εδώ εδρεύει η Ατομικότητα.

ΑΛΧΗΜΕΙΑ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ

Μιχαήλ Γρηγορίου
(Μέλος της Θ.Ε.)

(Ομιλία στη Στοά «Αθηνά»)

Ο 17ος αιώνας σφράγισε τόσο την μέγιστη άνθηση της αλχημείας όσο και την πτώση της. Το κίνημα του επονομαζόμενου «Διαφωτισμού» καλλιέργησε τις ανθρωπιστικές, ορθολογικές και υλικές αντιλήψεις στον κόσμο που υποστηρίχθηκαν από τη σύγχρονη επιστήμη έχοντας ως βάση, κατά έναν ειρωνικό τρόπο, το έργο των αλχημιστών. Η επιστήμη καθιστούσε δυνατές ολοένα περισσότερες χρήσιμες εφαρμογές που φαίνονταν να κάνουν τη ζωή ευκολότερη και αποδοτικότερη. Η αλχημεία δεν προσεύλκε πλέον τα λαμπρότερα μυαλά και περνούσε όλο και περισσότερο στο περιθώριο παρακαμάζοντας. Μόλις τον 19ο αιώνα άρχισε να σημειώνεται μια σημαντική αναγέννηση του αποκρυψισμού σε αντίδραση στις μεταβολές της επιστήμης. Η ανακάλυψη της ραδιενέργειας έδειξε ότι η μεταστοιχειώση που η επιστήμη αρνιόταν τόσο καιρό, τελικά δεν ήταν λανθασμένη κατά βάση. Με κάθε ανακάλυψη της χβαντοφυσικής, η αλχημεία αποκτούσε κάτι από τη χαμένη της αίγλη και άρχισε να θεωρείται τουλάχιστον συζητήσιμη. Η φυσική έχει πλέον αποδείξει ότι όλα είναι δυνατά, ακόμη και η αλχημεία. Τις τελευταίες δεκαετίες, η πρόοδος που έχει σημειωθεί στο πεδίο της κατανόησης έχει οδηγήσει σε μια γενική επαναξιολόγηση της αλχημείας.

Είναι βέβαιο πως η σύγχρονη θέση της αλχημείας και η αποκατάστασή της ως εξαιρετικά περίπλοκης επιστήμης της ψυχής έχει αποδειχθεί πολύ σημαντική, και αυτό οφείλεται σχεδόν αποκλειστικά στη συμβολή του ψυχολόγου Καρλ Γκούσταβ Γιουνγκ. Δεν υπάρχει τρόπος να εξετάσει κανείς το ζήτημα αυτό σήμερα δίχως να αναγνωρίσει την τεράστια συνεισφορά του Γιουνγκ, ακριβώς όπως δεν μπορεί κάποιος να μιλήσει για τον αποκρυψισμό και να μην αναφέρει την Έλενα Πετρόβνα Μπλαβάτσκυ, ή να μιλήσει

για συγκριτική θρησκειολογία χωρίς να αναφερθεί στον Μιρσέ Ελιάντε. Από τα τέλη του 18ου αιώνα μέχρι τις αρχές του 20ου, η μελέτη της αλχημείας ήταν περιορισμένη στους αποκρυφιστές και τους ιστορικούς της επιστήμης. Από την πρώτη στιγμή της επιστημονικής του καριέρας, ο Ελβετός ψυχολόγος Καρλ Γκούσταβ Γιουνγκ άρχισε να μελετά την αλχημεία, η οποία δεν του ήταν άγνωστη. Αναφερόμενος στην περίοδο των εσωτερικών του εμπειριών που τροφοδότησαν την έρευνά του επάνω σε αυτό το θέμα, μεταξύ του 1912 και 1919, έγραψε: *«Πρώτα απ' όλα έπρεπε να βρω αποδείξεις για την ιστορική τοποθέτηση των εσωτερικών μου εμπειριών. Έπρεπε δηλαδή να απαντήσω στο ερώτημα, σε ποιο ακριβώς σημείο της ιστορίας εμφανίστηκαν αυτά τα συγκεκριμένα στοιχεία. Αν δεν κατάφερα να ανακαλύψω τέτοιου είδους στοιχεία, θα μου ήταν αδύνατο να υλοποιήσω τις ιδέες μου. Για το λόγο αυτό η επαφή μου με την αλχημεία ήταν αναπότρεπτη, μια και μου πρόσφερε τις απαραίτητες ιστορικές βάσεις που έλειπαν μέχρι τότε (...)*»

Στις αρχές της δεκαετίας 1920, ο Γιουνγκ συνειδητοποίησε ότι πολλά από τα σύμβολα-κλειδιά της αλχημείας εμφανίζονταν στα όνειρα των ασθενών του. Η νευρική κατάρρευση που είχε υποστεί πριν από μερικά χρόνια, τον είχε ήδη κάνει να αντιληφθεί τον μυθικό κόσμο αυτών που αποκαλούσε αρχέτυπα, ισχυρές εικόνες που πηγάζουν από το «συλλογικό ασυνείδητο» και που είναι κοινά σε όλους τους ανθρώπους. Το 1926 ο Γιουνγκ είδε ένα πολύ σημαντικό όνειρο. Αισθάνθηκε να μεταφέρεται πίσω στο χρόνο, στον 17ο αιώνα, και είδε τον εαυτό του ως αλχημιστή αφιερωμένο στο Μεγάλο Έργο. Λίγα χρόνια πριν, ο ίδιος μαζί με άλλους ψυχχαναλυτές της εποχής του, είχαν μαγευτεί από το έργο του Χέρμπερτ Ζίλμπερερ που ήταν ένας από τους μαθητές του Φρόιντ. Ο Ζίλμπερερ είχε δημοσιεύσει το 1914 μια εργασία σχετικά με τις ψυχχαναλυτικές συνέπειες της αλχημείας. Το έργο αυτό είχε μια πολύ χλιαρή υποδοχή από τον ίδιο τον Φρόιντ και ίσως αυτός να ήταν ο λόγος που ο Ζίλμπερερ τελικά αυτοκτόνησε.

Βασισμένη στη φυσική φιλοσοφία του Μεσαίωνα, η αλχημεία δημιούργησε τη γέφυρα που συνδέει τη γνώση του παρελθόντος με το μέλλον και τη σύγχρονη ψυχολογία του ασυνείδητου. Το 1928, ο διαπρεπής Γερμανός σινολόγος Ρίχαρντ Βίλχελμ, ο οποίος είχε επιστρέψει στην Ευρώπη μετά από πολύμηνη διαμονή στην Κίνα,

έστειλε στον Γιουνγκ τη μετάφραση μιας ταοϊστικής αλχημικής εργασίας και του ζήτησε να κάνει κάποια ψυχχαναλυτικά σχόλια πάνω στο κείμενο. Το έργο αυτό, που έγινε γνωστό με τον τίτλο «Το Μυστικό του Χρυσού Λουλουδιού», έγινε η αιτία να βυθιστεί ο Γιουνγκ στην καρδιά των αλχημικών ζητημάτων. Η εργασία αυτή του αποκάλυψε τη βαθιά σχέση μεταξύ δυτικής και ανατολικής αλχημείας, που ασχολούνται κατά κύριο λόγο με το συμβολικό μετασχηματισμό της ανθρώπινης ψυχής. Το Χρυσό Λουλούδι της Αθανασίας των Ταοϊστών δεν διαφέρει και πολύ από την αναζήτηση της Φιλοσοφικής Λίθου, που αποτελεί το βασικότερο από τα ζητήματα της δυτικής αλχημείας.

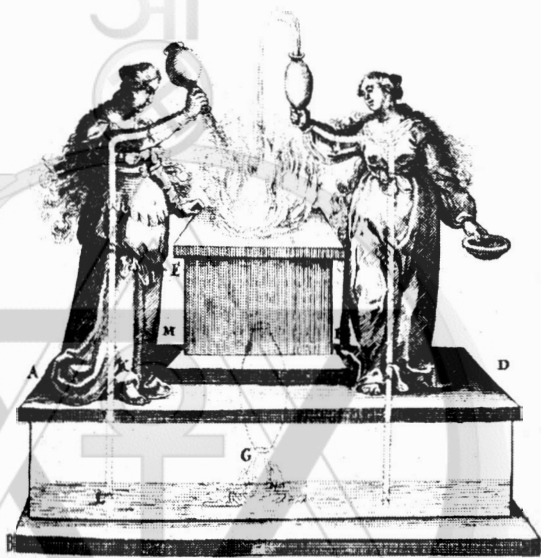
Ο Γιουνγκ δεν ανακάλυψε λοιπόν μόνο τη σύνδεση της σύγχρονης ψυχολογίας με την αλχημεία, ανακάλυψε επίσης και τις σχέσεις που υπάρχουν ανάμεσα στις παραδόσεις Δύσης και Ταοϊσμού. Η συσχέτιση αυτή έγινε περισσότερο μέσα από τις αρχετυπικές μορφές και όχι τόσο μέσα από τα ιστορικά στοιχεία. Ο ίδιος ο Ρίχαρντ Βίλχελμ είχε δηλώσει: *«Η κινεζική σοφία και ο δρ. Γιουνγκ έχουν κατέλθει από διαφορετικούς δρόμους στα βάθη της σύλλογικής ανθρώπινης ψυχής, και ανακάλυψαν πραγματικότητες που είναι τόσο όμοιες μεταξύ τους επειδή τις συνδέει η αλήθεια. Αυτό αποδεικνύει ότι μπορεί κάποιος να φθάσει στην αλήθεια από οποιοδήποτε σημείο, με την προϋπόθεση πως θα έχει τη δύναμη να σκάψει πολύ βαθιά για να την κατακτήσει. Η συμφωνία των απόψεων του Ελβετού ψυχολόγου με την κινέζικη σοφία αποδεικνύει ότι είναι και οι δύο σωστές επειδή βρίσκονται και οι δυο κοντά στην αλήθεια (...)*»

Η ψυχολογία έχει αποδείξει ότι οι αντιθέσεις που γεννιούνται από τις αγωνίες της ψυχικής αναγέννησης πολεμούν μέχρι θανάτου η μία την άλλη μέσα στο αλχημιστικό δοχείο του πνευματικού μετασχηματισμού, και ενώνονται τελικά σε μια ακατάλυτη κατάσταση εναρμόνισης των αντιθέτων. Έτσι, η σεληνιακή βασιλίσσα και ο ήλιακός βασιλιάς, που αντιπροσωπεύονται στην Κίνα με τα σύμβολα του γιν και του γιανγκ, ενιπάρχουν μέσα σε κάθε ύπαρξη εκπροσωπώντας την υπόσχεση της Φιλοσοφικής Λίθου ή του Χρυσού Λουλουδιού. Η σχέση αυτή που υπάρχει ανάμεσα στη δυτική και ανατολική παράδοση φάνηκε στον Γιουνγκ ότι ήταν βασισμένη πάνω σε παγκόσμιες αρχές που εμφανίζονται εξίσου στην

αλχημεία, στην κινέζικη φιλοσοφία και στη σύγχρονη ψυχολογία. Με αυτόν τον τρόπο ο Γιουνγκ ανακάλυψε μια υπόγεια σύνδεση ανάμεσα στην ψυχή των δυτικών και των ανατολικών λαών. Ο ίδιος είχε δηλώσει για το ζήτημα αυτό: «Ο πραγματικός λόγος των ερμηνευτικών μου σχολίων ήταν η προσπάθεια να κτίσω μια γέφυρα ψυχολογικής κατανόησης ανάμεσα στο δυτικό και τον ανατολικό κόσμο (...)»

Το 1935, μετά από πολλά χρόνια μελέτης και εσωτερικών μετασχηματισμών, ο Γιουνγκ παρουσίασε για πρώτη φορά στην κόσμο τα συμπεράσματα των ερευνών του. Η παρουσίαση αυτή έγινε στη βίλα «Έρανος» στην Ασκόνα. Στην ομιλία του με τίτλο «*Dream Symbols and the Individuation Process*» (*Τα Σύμβολα των Ονείρων και η Διαδικασία της Εξατομίκευσης*), ο Γιουνγκ παρουσίασε τους αλχημικούς συμβολισμούς στα όνειρα κάποιων συγχρόνων του, υποστηρίζοντας ότι η αλχημεία συνεχίζει να υπάρχει στη σύγχρονη σκέψη όπως ακριβώς υπήρχε στην αρχαία Αλεξάνδρεια ή στο Μεσαίωνα.

Ένα χρόνο αργότερα, στον ίδιο χώρο, παρουσίασε την εργασία του «*The Idea of Redemption in Alchemy*» (*Η Ιδέα της Λύτρωσης στην Αλχημεία*). Το κοινό τον άκουγε μαγεμένο, και ήταν πια η στιγμή που η ερμητική σιωπή έσπασε και η γνώση της αλχημείας άρχισε να κερδίζει ολοένα και περισσότερους πιστούς. Οι μελέτες και οι διαλέξεις του για τον αλχημικό συμβολισμό συγκεντρώθηκαν στο βιβλίο του «*Psychology and Alchemy*» (*Ψυχολογία και Αλχημεία*). Το βιβλίο, με πλούσια εικονογράφηση από πολυάριθμες αδημοσίευτες

ως τότε αλχημικές εικόνες, εκδόθηκε το 1944 και από τότε παραμένει σε κυκλοφορία. Η επίδρασή του ήταν σημαντική και παρουσίαζε την αλχημεία ως αντικείμενο άξιο μελέτης σε βάθος.

Ο Γιουνγκ απέδειξε ότι το σύνολο των αλχημικών έργων παρουσιάζει μια εκπληκτική συνέπεια και πολυπλοκότητα ιδεών και εικόνων, παρά τη φαινομενικά αινιγματική και συχνά αντιφατική τους γλώσσα. Αυτό, υποστηρίζει, δεν μπορεί να είναι τυχαίο. «Ένας συμβολισμός τόσο πλούσιος όπως της αλχημείας οφείλει πάντα την ύπαρξή του σε κάποια επαρκή αιτία και ποτέ σε απλή παραξενιά ή παιχνίδι της φαντασίας». Οι αλχημιστές, όπως συνειδητοποίησε, ούτε τον εαυτό τους εξωπατούσαν ούτε απλώς διασκέδαζαν αλλά ερευνούσαν κάτι που είχε τεράστια σημασία. Η σημαντικότερη ίσως από όλες τις μελέτες του ήταν το «*Paracelsus as a Spiritual Phenomenon*» (Ο Παράκελσος σαν ένα Πνευματικό Φαινόμενο).

Στο έργο του αυτό ο Γιουνγκ υποστήριξε ότι στη ζωή του ο άνθρωπος κατέχει δυο πηγές Γνώσης που εργάζονται για τη σωτηρία του. Η πρώτη ονομάζεται *Lumen Dei*, που είναι το φως που προέρχεται από τον ίδιο τον Θεό, και η δεύτερη ονομάζεται *Lumen Naturae*, δηλαδή το φως που βρίσκεται κρυμμένο μέσα στην ύλη και στις δυνάμεις της Φύσης. Ενώ το θείκό φως κατέρχεται και παρουσιάζεται μέσα στο μυστήριο της Ενσάρκωσης, το φυσικό φως θα πρέπει να απελευθερωθεί πρώτα με τη βοήθεια της αλχημείας για να γίνει μια υπολογίσιμη δύναμη.

Ο κόσμος, σύμφωνα με τον Παράκελσο, εμπεριέχει το θείκό φως (ζωή), αλλά η ιερή αυτή ουσία βρίσκεται πιασμένη σε μια μηχανική παγίδα που ελέγχεται από ένα είδος δημιουργίας που ο ίδιος ονόμαζε *Hylaster* (από τις ελληνικές λέξεις ύλη και αστέρι). Η μεγάλη παγίδα που φυλάκίζει το φως αποτελείται από τα τέσσερα στοιχεία: γη, ύδωρ, πυρ και αέρα. Ο ρόλος της αλχημείας είναι να «σπάσει» αυτές τις παγίδες και να προκλέσει μια αρχική κατάσταση δημιουργικού χάους που θα καταλήξει στη σύνθεση των αντιθέτων ως μια υπέρτατη ένωση. Σε αυτή την υπέρτατη ένωση, έλεγε ο Γιουνγκ, το φυλάκισμένο φως απελευθερώνεται και φθάνει στο σημείο της ύψιστης εκδήλωσής του.

Αν και δηλώσεις όπως οι παραπάνω αναφέρονται φαινομενικά στο υλικό σύμπαν και τη Φύση, ο Γιουνγκ διέκρινε μέσα τους ένα μοντέλο για την υλική και φυσική άποψη της ανθρώπινης φύσης.

Οι προσπάθειες των αλχημιστών επικεντρώνονταν στην απελευθέρωση του πνεύματος ή της ψυχικής ενέργειας που βρίσκεται φυλακισμένη μέσα σε ένα σώμα, η οποία μπορούσε να γίνει μια ενέργεια διαθέσιμη για την εκπλήρωση της μεγαλύτερης αποστολής του ανθρώπινου πνεύματος. Η μελέτη της αλχημείας ενέπνευσε στον Γιουνγκ την έννοια της εξατομίκευσης, της απελευθέρωσης του ατόμου από τον ψυχικό του λαβύρινθο, και της λύσης του προσωπικού ψυχοδράματος. Η εργασία του με τον Αυστριακό ψυχίατρο Σίγκμουντ Φρόιντ στη σεξουαλική ψυχολογία, τον βοήθησε να κατανοήσει την ερωτική πλευρά της αλχημείας, τον Χυμικό Γάμο, με έμφαση στην ένωση των αντιθέτων. Στο δοκίμιο του *«The Psychology of the Transference»* (Η Ψυχολογία της Μεταβίβασης) συναντούμε μια από τις συναρπαστικότερες εξερευνήσεις στην ψυχολογία της αλχημείας.

Στη μελέτη αυτή ο Γιουνγκ χρησιμοποίησε δέκα εικόνες που αναπαριστούν τη διαδικασία της ολοκλήρωσης του Μεγάλου Έργου των αλχημιστών, όπου εμφανίζονται οι δίδυμες δυνάμεις του βασιλιά και της βασίλισσας σε μια σειρά μυστικών ερωτικών σχέσεων, που καταλήγουν στη δημιουργία ενός ανδρόγυνου πλάσματος με το όνομα η Ευγενής Αυτοκράτειρα. Ο Γιουνγκ χρησιμοποιεί τη λέξη «μεταβίβαση» σαν ψυχολογικό συνώνυμο της αγάπης, της οποίας ο ρόλος, τόσο στις διαπροσωπικές σχέσεις όσο και στην ψυχολογική ανάλυση του βάρους, είναι να απαλύνει τις μεγαλύτερες πίκρες και τα τραύματα της ζωής.

Η σειρά των εικόνων ξεκινά με μια πηγή που αναβλύζει, η οποία συμβολίζει την αφυπνισμένη ενέργεια της μεταμόρφωσης, και συνεχίζει με τη συνάντηση του βασιλιά με τη βασίλισσα οι οποίοι είναι ντυμένοι, όμως καταλήγουν στο τέλος να πετούν από πάνω τους τα ρούχα. Με τον τρόπο αυτό οι εραστές αντιμετωπίζουν ο ένας τον άλλον, για να καταλήξουν σε μια ένωση με τη «γυμνή αλήθεια». Μετά οι εραστές βυθίζονται σε ένα αλχημικό λουτρό, επιτρέποντας έτσι στη δύναμη της αγάπης να αγκαλιάσει το συνειδητό «εγώ» τους και να σβήσει τις λογικές και γήινες σκέψεις τους.

Σε αυτή την κατάσταση της παθιασμένης ένωσης λαμβάνει χώρα η ψυχοσεξουαλική ένωση. Όμως, πάρα τις προσδοκίες, η ένωση αυτή δημιουργεί αρχικά μια νέα ανδρόγυνη μορφή που τελικά

πεθαίνει. Το πνευματικό επακόλουθο της αγάπης δεν είναι βιώσιμο και πεθαίνοντας αποσυντίθεται. Και εδώ ακριβώς είναι που χρειάζεται η πίστη και η επιμονή στην ολοκλήρωση της διαδικασίας. Η ψυχή του ανδρόγυνου πλάσματος δεν εγκαταλείπει τη διαδικασία της μεταμόρφωσης. Ανεβαίνει στον ουρανό, σε ένα υψηλότερο επίπεδο συνείδησης, βυθίζεται στο ουράνιο φως και τελικά επιστρέφει στο θνητό της σώμα, και το αναγεννημένο πλάσμα στέκεται τώρα όρθιο σε όλη την υπερφυσική του δόξα. Ένα νέο πλάσμα γεννιέται αντικατοπτρίζοντας τον καρπό της αγάπης, τη μετασχηματισμένη συνείδηση των εραστών, που αποτελεί τώρα μια αδιάλειπτη ενότητα. Η αλχημεία της αγάπης έχει εκπληρώσει τη θριαμβευτική της αποστολή.

Το δοκίμιο αυτό του Γιουνγκ αποτελεί ένα θαυμάσιο αλφαβητάρι για την ψυχολογική προσέγγιση της αλχημείας. Πρόκειται στην πραγματικότητα για την κατάθεση μιας βαθιάς γνώσης για τον ψυχολογικό μηχανισμό της αγάπης μέσω της διαδικασίας της εναρμόνισης όλων των αντιθέτων, μιας διαδικασίας συναισθηματικής, διανοητικής, φυσικής και μεταφυσικής. Παρότι πολλοί αλχημιστές και μυστικιστές τον κατηγορούν ότι περιόρισε την αλχημεία σε αμιγώς ψυχολογικά μοντέλα, πρέπει να πούμε ότι ο Γιουνγκ αναγνώριζε ότι η αλχημεία ασχολείται όχι μόνο με την ανάλυση του ανθρώπου αλλά και της ίδιας της Φύσης. Τον ενδιέφερε περισσότερο πώς ανταποκρίνεται η ψυχή στο γρίφο της ύπαρξης και λιγότερο η Φύση και ο σκοπός της Δημιουργίας.

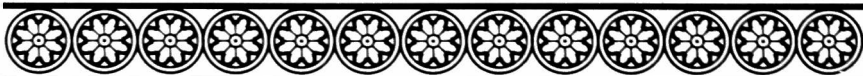
Ο Γιουνγκ μελέτησε την ψυχολογία του ανθρώπου και όχι τη ζωή. Αντίθετα, αντικείμενο της έρευνας ενός αλχημιστή είναι η ίδια η ζωή και η σχέση του μαζί της, η εντατική και σε βάθος μελέτη της οποίας αποκαλύπτει ότι ο αλχημιστής και η ζωή είναι ένα και το αυτό, το παν. Από αυτή τη σκοπιά, η άποψη του Γιουνγκ για την αλχημεία είναι περιορισμένη σε μια αντίληψη ψυχολογική, παρότι ο σύγχρονος αλχημιστής καθηγητής Μάνφρεντ Γιούνιους υποστηρίζει ότι τα τελευταία χρόνια της ζωής του ο Γιουνγκ είχε φτιάξει ένα εργαστήριο για πρακτική εργασία.

Τα αλχημικά του ενδιαφέροντα και η διαίσθησή του διαπότισαν πολλές από τις εργασίες του, οι οποίες τελικά συγκεντρώθηκαν στο βιβλίο του «Psychology and Religion» (Ψυχολογία και Θρησκεία). Ο Γιουνγκ δεν σταμάτησε ποτέ να τονίζει τις ομοιότη-

τες και τις διαφορές ανάμεσα στις αλχημικές εικόνες και τον χριστιανισμό, περιγράφοντας όχι μόνο τη σχέση που υπάρχει μεταξύ της Φιλοσοφικής Λίθου και της εικόνας του Χριστού, αλλά και τη σχέση ανάμεσα στον χριστιανισμό και την αλχημεία. «*Η αλχημεία*», έλεγε, «*έχει μια αντισταθμιστική σχέση με την κύρια τάση του χριστιανισμού, όπως ακριβώς λειτουργεί κι ένα όνειρο στη συνειδητή συμπεριφορά εκείνου που το ονειρεύεται*» Άλλα σημαντικά βιβλία του Γιουνγκ για την αλχημεία είναι οι «*Αλχημικές Μελέτες*» και το μνημειώδες και τελευταίο έργο του «*Mysterium Coniunctionis*» (*Μυστήριο της Ένωσης*), στο οποίο παρουσίασε τα τελικά του συμπεράσματα από την πολύχρονη ενασχόλησή του με την αλχημεία. Στο έργο αυτό ασχολείται με τον προβληματισμό του ψυχοσωματικού μυστηρίου που οι αλχημιστές του παρελθόντος αποκαλούσαν *unus mundus* (ένας κόσμος), και διερευνά τη φύση των αντιθέτων και ιδιαίτερα του αρσενικού και του θηλυκού, όπως αναπαριστώνται στην αλχημεία με τον Ήλιο και τη Σελήνη, ή τον Κόκκινο Βασιλιά και τη Λευκή Βασίλισσα.

Υποστήριξε ότι στις ρίζες ολόκληρης της ύπαρξης υπάρχει ένας χώρος όπου το φυσικό και το πνευματικό δημιουργούν μια υπερβατική ένωση. Τα φαινόμενα της συγχρονικότητας και κάποια ανεξήγητα μυστήρια, που η φύση τους είναι είτε σωματική είτε ψυχική, φαίνεται να απορρέουν από αυτή την ενοποιημένη κατάσταση. Είναι σχεδόν σίγουρο ότι η παράξενη αυτή περιοχή των μυστηρίων αποτελεί την πραγματική κατάσταση των αρχετύπων, τα οποία προβάλλονται στην ψυχή ενώ στην πραγματικότητα βρίσκονται έξω από αυτήν.

Ενώ η ένταση μεταξύ των αντιθέτων παραμένει ο μεγάλος λειτουργικός μηχανισμός της έκφρασης, της ζωής και του μετασχηματισμού, η όλη διαδικασία φαίνεται πως λειτουργεί μέσα στο πλαίσιο ενός ενοποιημένου μοντέλου του κόσμου όπου η ύλη και το πνεύμα, ο Βασιλιάς και η Βασίλισσα, εμφανίζονται σαν όψεις ενός ψυχωτικού βασιλείου της πραγματικότητας. Ο Γιουνγκ διευκρινίζει επίσης ότι ο κόσμος είναι αντανάκλαση της ενδότερης ψυχής, ότι στην ουσία κάθε άτομο είναι υπεύθυνο για οτιδήποτε συμβαίνει στον εξωτερικό κόσμο. Αυτό είναι το κλειδί της πραγματικής σημασίας της ανθρωπότητας ως μικρόκοσμου, όπως επάνω έτσι και κάτω, όπως εντός έτσι και εκτός.

ΤΟ ΟΝΕΙΡΟ

Βικτωρία Γ. Αγγελοπούλου

(Συμβολαιογράφος- Συγγραφέας
Συνδρομήτρια ΙΑΙΣΟΥ)

Έμαθα από ένα περίεργο όνειρο που είδα στον ύπνο μου. Κάποιο βράδυ, πριν χρόνια -όταν καταριόμουν θεούς και δαίμονες επηρεασμένη από θάνατο προσφιλούς προσώπου-, είδα στον ύπνο μου να με πλησιάζει ένας γηραιός κύριος ο οποίος μου είπε:

-«Ο πίνακας δεν είναι ο ζωγράφος κι η μελωδία δεν είναι ο μουσικός. Κι αυτό που ζει σήμερα δεν είμαστε εμείς, είναι ο αντικατοπτρισμός της όντως ουσίας μας. Έτσι, όπως από την ζωγραφιά και την μουσική κατανοούμε το εύρος του καλλιτέχνη, από τις σκέψεις και τις πράξεις του υλικού ανθρώπου μπορούμε να ψιχανεμιστούμε τον πραγματικό εαυτό του», δήλωσε με αυτοπεποίθηση.

-«Μα συγκρίνετε το άψυχο με τον άνθρωπο; Τι λέτε;».

-«Την αλήθεια. Το υλικό σώμα, η προσωπικότητα, δεν είμαστε εμείς, αλλά τα δοχεία που εκδηλώνεται και εκφράζεται το πραγματικό εγώ μας. Όπως το καναβάτσο και τα χρώματα είναι τα εργαλεία του ζωγράφου.»

- «Τι σχέση έχουν αυτά που λέτε με το θάνατο;»

-«Μα δεν υπάρχει θάνατος. Απλά μεταβαίνουμε σε ένα άλλο επίπεδο ύπαρξης.»

Αφοσιώθηκα στην αναζήτηση εκείνης της γνώσης που θα με οδηγήσει στο να επιβεβαιώσω ή να απορρίψω τα λόγια του ονιόμλητή μου. Ανακαλύπτω όμως κατά περίεργο τρόπο έκτοτε, λίγο έως πολύ, την ίδια «αλήθεια» σε όποιο βιβλίο και αν διαβάσω: «Συ-

μπόσιο» του Πλάτωνα, «Θεογονία» του Ησίοδου, «Κοσμογονία» του Ηράκλειτου, Αγία Γραφή, «Ηλιάδα» και «Οδύσσεια» του Ομήρου, «Έγκλημα και Τιμωρία» του Ντοστογιέφσκι, «Αν» του Κίπλινγκ, ποιήματα και πεζά του Καβάφη, του Πάουλο Κοέλο, και πολλά ακόμα. Νοιώθω ότι η έρευνα αυτή με βοήθησε να αντιλαμβάνομαι από άλλη οπτική γωνία τη σημερινή δύσκολη καθημερινότητα.

Θεωρώ άνευ λόγου και ουσίας τις όποιες διαμάχες των ανθρώπων σε κοινωνικό επίπεδο. Ακόμα και τα σύνορα σήμερα είναι περιττά, γιατί το μόνο που εξυπηρετούν είναι πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα. Και πραγματικά λυπάμαι για αυτούς που μεταχειρίζονται όλα τα μέσα προκειμένου να αποκτήσουν εφήμερη «καρέκλα» ή προβολή. Φυσικά, δεν καταφέρνω πάντα να αποστασιοποιούμαι από τι καταστάσεις, αλλά ακόμα και τότε συνειδητοποιώ τα λάθη και τις φοβίες μου και διαπιστώνω την απόστασή μου από αυτό που θα έπρεπε να είμαι σαν «άνθρωπος».

Ακούω μουσική από τη «Μπλε» ταινία του Κισλόφσκι, του «Γλάρου Ιωνάθαν» του Ρίτσαρντ Μπαχ, μελωδίες των Σπανουδάκη, Ρεμπούτσινα και Παπαδημητρίου, γιατί με ηρεμεί.

Σκέφτομαι ότι έχω χρόνια να δω ένα πολύ καλό θεατρικό έργο. Ακόμα και τα «κλασικά» δεν στοχεύουν στην ανάδειξη του λόγου και των εννοιών αλλά προτάσσουν την εικόνα. Στον κινηματογράφο με ενοχλεί η βία που προβάλλεται, γεννώντας αρνητικά συναισθήματα, εξάπτοντας τα ζώδια ένστικτα μας και δημιουργώντας λάθος πρότυπα στα παιδιά μας.

Γνωρίζω πως οι θέσεις και οι απόψεις μου με εκβάλλουν από το ισχύον κοινωνικό σύστημα, αλλά από το να κάνω υποχωρήσεις, προτιμώ να μείνω απεξω και ειλικρινά εκπλησσομαι που ακόμα βρίσκω τη δύναμη να ασχολούμαι με τα «κοινά». Ίσως είναι η χαρά της δημιουργίας που με κρατά στις επάλξεις. Για πόσο; Οψόμεθα.

ΔΡΑΣΗ ΧΩΡΙΣ ΠΡΟΣΚΟΛΛΗΣΗ

Marcos Lu_s Borges de Resende
(Πρόεδρος της Θ.Ε. της Βραζιλίας)

(Ομιλία στη Στοά ΕΠΗΚΟΥΡΟΣ, 24 Απριλίου 2009)

Από πού πηγάζουν οι πράξεις μας; Από ποιο επίπεδο ή κέντρο της ύπαρξής μας; Από κάποια συναισθηματική παρόρμηση, έλξη ή απώθηση; Από ένα νου γεμάτο καλοζυγισμένες σκέψεις και προσωπικό συμφέρον; Είναι αδύνατο να μιλήσουμε για δράση, για πράξη, χωρίς να έχουμε επιτύχει αντίληψη του εαυτού μας, χωρίς αυτογνωσία. Όταν οι πράξεις μας οφείλονται σε συναισθηματική παρόρμηση προκαλούμενη από έλξη ή απώθηση, ή είναι προϊόν συναισθηματικής έκρηξης, πολύ συχνά δυσκολευόμαστε να αντιληφθούμε την αιτία. Όταν οι πράξεις μας πηγάζουν από ένα νου γεμάτο ίδιον συμφέρον, προκαλούν διαμάχες και δυσαρμονία. Σχεδόν όλες οι πράξεις μας είναι αποτέλεσμα των επιτολμάτων πλευρών της παροδικής μας φύσης. Για να διακρίνουμε ποια είναι η ορθή δράση και η εσωτερική αρμονία, έτσι ώστε να αντιμετωπίζουμε όλες τις περιστάσεις σωστά, θα πρέπει να καταδιθούμε βαθιά μέσα μας και να ηρεμήσουμε κάθε συναισθημα και σκέψη.

Προκειμένου να ηρεμήσουμε τα συναισθήματά μας, πρέπει να τα αναγνωρίζουμε τη στιγμή ακριβώς που τα νιώθουμε. Να μην τα τρέφουμε *αλλά* και να μην τα καταπιέζουμε. Ο θυμός, για παράδειγμα, είναι μια έκρηξη ενέργειας που οφείλεται στην επιθυμία όταν κάποιο αποτέλεσμα του κόσμου των μορφών δεν μας ικανοποιεί. Πραγματικά οφείλεται στη δική μας επιθυμία. Όταν καιγόμαστε από θυμό, ίσως μεταμφιεστούμε, αν έχουμε εκπαιδευτεί σωστά σε αυτό, *αλλά* αυτή η ενέργειά μας θα επιφέρει αρνητικά αποτελέσματα όχι μόνο σε ψυχολογικό επίπεδο *αλλά* και στις σχέσεις μας επίσης. Όταν αφήνουμε το θυμό να εκδηλωθεί χωρίς να παρεμβαίνουμε καταδικάζοντάς τον ή δικαιολογώντας τον, *αλλά*

απλώς αντιμετωπίζουμε αυτό το υποκειμενικό γεγονός γι' αυτό που είναι –δηλαδή μια δική μας επιθυμία, τότε ο θυμός διαλύεται. Το ίδιο συμβαίνει με όλα τα συναισθήματα. Όταν τα αντιλαμβανόμαστε χωρίς να υιοθετούμε στάση που να τα καταπιέζει ή να τα τρέφει, χωρίς αυτό-λύπηση ή αυτό-έπαρση, αλλά απλώς κατανοούμε τη φύση τους, τότε το ρεύμα συναισθημάτων που μας έχει κατακλύσει θα καταλαγιάσει αυτόματα. Αν όμως δεν αντιλαμβανόμαστε την κίνηση των συναισθημάτων μας, τότε γινόμαστε σκλάβοι τους. Κάθε πράξη, κάθε δράση που οφείλεται σε συναισθηματική παρόρμηση και αγνοεί τους υπόλοιπους ανθρώπους, γεννά διαμάχες και δυσαρμονία όχι μόνο σε εμάς τους ίδιους αλλά και σε όλες τις σχέσεις μας.

Είναι πολύ πιο δύσκολο να αντιληφθούμε την κίνηση του νου από την κίνηση των συναισθημάτων. Ο συνήθης νους τείνει έντονα στο ίδιο συμφέρον. Οι κινήσεις του είναι ταχύτερες, πιο σύνθετες και πιο λεπτές από τις αντίστοιχες των συναισθημάτων. Σε γενικές γραμμές οι σκέψεις του ανθρώπου είναι επικεντρωμένες στον εαυτό του, σε όσα τον τέρπουν, ή σε εκείνα που τον δυσχεραίνουν και θα πρέπει να τα αποφεύγει, και ούτω καθεξής. Ακολουθώντας μια συνεχή κίνηση σύγκρισης και αξιολόγησης, πάντα προβάλλουμε εκείνο που θα έπρεπε να είναι. Για πρακτικούς λόγους είναι απαραίτητο να χρησιμοποιούμε τη σκέψη. Χωρίς αυτήν δεν θα ήμασταν άνθρωποι αλλά άλογα ζώα και θα ήταν αδύνατο να ζήσουμε πολιτισμένα. Ωστόσο, όταν η σκέψη υπεισέρχεται στον τομέα των σχέσεων, τείνει να γίνεται εγωκεντρική, απομονωτική, διαχωριστική, αιτία προκατάληψης και διαμάχης.

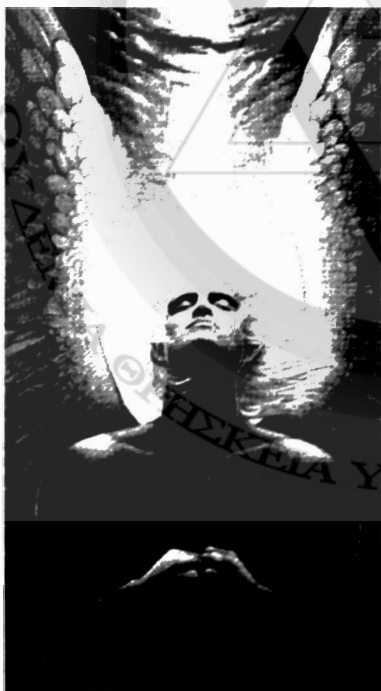
Είναι δυνατό να σταματήσουμε τη σκέψη; Φαίνεται πως κάθε προσπάθεια και τεχνική προς αυτήν την κατεύθυνση είναι άχρηστη. Όταν προσπαθούμε να σταματήσουμε τη σκέψη με τη σκέψη, απλώς την τρέφουμε. Όταν μια πλευρά μας θέλει να ελέγξει την άλλη στο ίδιο επίπεδο κραδασμών όπως στην περίπτωση της σκέψης, το μόνο αποτέλεσμα που έχουμε είναι η αποκρυστάλλωση του νοητικού. Ο νους γίνεται άκαμπτος, γεγονός που οδηγεί στην αδιαφορία και την σκληρότητα. Δεν μπορούμε να σταματήσουμε την κίνηση της σκέψης με απόφαση της σκέψης. Αυτό θα πρέπει να συμβεί με φυσιολογικό τρόπο καθώς εμείς παρατηρούμε τις σκέψεις μας χωρίς να επεμβαίνουμε. Τότε εισερχόμαστε σε μια κατάσταση

εγρήγορσης. Είναι η εγρήγορση που οδηγεί στη φυσιολογική ησυχία του νου. Με άλλα λόγια, η σκέψη είναι μια κατάσταση έλλειψης της εγρήγορσης, μια διαφύγη από το τώρα.

Έχοντας περιπλανηθεί πολλές φορές η συνείδησή μας στη μνήμη μας, διασπάται. Ένα μέρος της είναι εδώ, σε εγρήγορση, ένα άλλο ασχολείται με το αρχείο των αναμνήσεων, αξιολογώντας, προβάλλοντας και συγκρίνοντας. Όταν όμως αντιλαμβανόμαστε αυτή την κίνηση, όταν συνειδητοποιούμε αυτή τη διάσπαση και εστιάζουμε την προσοχή μας σε όλα όσα συμβαίνουν, υποκειμενικά ή αντικειμενικά, τότε επέρχεται μια φυσιολογική ησυχία στη σκέψη. Αν υπάρξει κάποια νέα κίνηση στη σκέψη, την αντιλαμβανόμαστε χωρίς πρόθεση να την μορφοποιήσουμε και τότε, με φυσιολογικό τρόπο, ερχόμαστε σε κατάσταση ετοιμότητας και εγρήγορσης παρακολουθώντας αμερόληπτα οτιδήποτε συμβαίνει μέσα και έξω από εμάς.

Είναι απαραίτητο να συλλάβουμε την κίνηση της σκέψης χωρίς να την θρέψουμε ή να την καταπιέσουμε, αλλά επιτρέποντάς της να παραμείνει γαλήνια. Τότε θα αναδυθεί μια άλλη, διαφορετική συνεί-

δηση, ανυψούμενη από την εσωτερική σιγή, που είναι φως εν πνεύματι, και θα κάνει τις πράξεις μας σοφές, αρμονικές και συγκροτημένες. Γι' αυτό, όταν μιλάμε για πράξη, για δράση, είναι απαραίτητο να ξεκαθαρίσουμε από πού πηγάζει, από ποιο επίπεδο της ύπαρξής μας αναδύεται. Σε πρακτικό επίπεδο η δράση απαιτεί τη χρησιμοποίηση της σκέψης σαν μέσον που οδηγεί σε πολιτισμένη διαβίωση. Αλλά στον τομέα των σχέσεων, κάθε πράξη που γεννιέται από συναισθήματα ή σκέψεις, οι οποίες σχετίζονται κατά κύριο λόγο με το σύνθετο σύστημα της μνήμης και την προβολή εικόνων, είναι ένας εν δυνάμει δημιουργός διαμάχης και προβλημάτων.

Πολλές φορές εξωτερικά βρισκόμαστε σε κατάσταση εκνευρισμού ενώ εσωτερικά είμαστε αδρανείς. Σε άλλες περιπτώσεις, ενώ φαίνεται να μην κάνουμε τίποτε, εσωτερικά είμαστε σε κατάσταση έντονης δραστηριότητας που δεν σχετίζεται με συναισθήματα ή σκέψεις αλλά με εγρήγορση και παρατήρηση, όπως στην περίπτωση ενός έντονου διαλογισμού. Είναι απόλυτα αναγκαίο να συλλάβουμε και να κατανοήσουμε τη δραστηριότητα στη μη δράση και τη μη δράση στη δραστηριότητα, όπως μας διδάσκει η Μπαγκαβάτ Γκιτά. Όταν δεν υπάρχει μέσα μας η σκιά του αυτό-ενδιαφέροντος και της αυτό-σπουδαιότητας αλλά έχουμε ξεχάσει τον προσωπικό εαυτό μας απόλυτα, η δράση μας γίνεται σοφή, αποτελεσματική, κατάλληλη, αρμονική, όμορφη, ευτυχισμένη και υγιής. Είναι δράση χωρίς προσκόλληση.

Η προσκόλληση είναι προϊόν της άγνοιας για τη ζωή, για την αληθινή της φύση. Είμαστε προσκολλημένοι στο παροδικό αλλά θα πρέπει, όπως αναγράφεται στο «*Φως στην Ατραπό*», να αδράξουμε εκείνο που δεν έχει μορφή και ουσία. Αν διατηρούμε τη συνείδησή μας ριζωμένη στο αιώνιο και όχι στο παροδικό, τότε η ζωή μας θα κυλλά αρμονικά. Αλλά για να το πετύχουμε αυτό, θα πρέπει να συνειδητοποιήσουμε τι είναι αιώνιο και τι παροδικό.

Η υλική ζωή είναι παροδική, προσωρινή, και σαν τέτοια ανανεώνεται κάθε στιγμή. Αποδοχή αυτής της παροδικότητας είναι συνώνυμο της σοφίας. Αλλά η ζωή δεν μπορεί να διαιρεθεί σε υλική και πνευματική. Όλα είναι τμήμα της ίδιας κίνησης που συνδέει το αιώνιο με το παροδικό. Το αιώνιο δεν υπάρχει στο χρόνο. Υπάρχει στη διάσταση της ενότητας από την οποία όλα πηγάζουν. Το Σύμπαν ανακλά αυτή την πραγματικότητα διότι είναι ταυτόχρονα ένα και ποικίλο. Ένα στα λεπτότερα πεδία και ποικίλο στα πυκνότερα. Εντούτοις υπάρχει μια ουσιαστική ενότητα που συνδέει μεταξύ τους όλα τα πεδία της Φύσης, ενώ η ίδια η ποικιλία είναι μια έκφραση αυτής της ενότητας.

Όταν βλέπουμε ένα έμβρυο με τη βοήθεια των σύγχρονων οργάνων υπέρηχων, είτε πρόκειται για έμβρυο ανθρώπου ή ζώου, παρατηρούμε ότι η πρώτη εκδήλωση του πλάσματος είναι η παλόμενη κίνηση μέσω της οποίας λαμβάνει μορφή η καρδιά του. Η πεμπτουσία της ζωής είναι παλμική δόνηση. Αυτή η δόνηση δημιουργεί το νέο οργανισμό, σύμφωνα με μια συγκεκριμένη ακολου-

θία, και τον διατηρεί στη ζωή κατά τη διάρκεια του βίου του. Όταν η ζωή σταματά να παύεται στο φυσικό πεδίο, ο οργανισμός αποσυντίθεται και λέμε ότι πεθαίνει.

Αν δεχθούμε ότι η ζωή είναι κίνηση, ένας παλμικός κύκλος μέσα και έξω από εμάς, θα ζήσουμε με αρμονία. Αν προσκολλούμαστε στην προσπάθεια να διατηρήσουμε την κίνηση της ζωής, τότε τα ύδατά της λιμνάζουν προκαλώντας θλίψη, αρωστία και οδύνη. Προσκολληση είναι η επιθυμία της συνέχισης. Της μετάλλαξης εκείνου που είναι από τη φύση του παροδικό και προσωρινό, σε μόνιμο. Η σκέψη μας έχει εθιστεί στην ιδέα της μονιμότητας και της συνέχισης, και πάντοτε ζητά να μετατρέψει σε αιώνιο ό,τι είναι ευχάριστο και γνωστό κρατώντας μακριά της οτιδήποτε φαίνεται δυσάρεστο και άγνωστο. Για να δρούμε χωρίς προσκολληση είναι απαραίτητο να μάθουμε να πεθαίνουμε συνειδητοποιώντας ότι δεν είμαστε το σώμα, το όνομα, οι τίτλοι και τα αποκτήματα.

Όλα αυτά δεν είναι παρά αποσκευές που αναγκάζομαστε να κουβαλάμε μαζί μας, αλλά που θα χαθούν αυτή ή την άλλη στιγμή και σίγουρα όταν επέλθει ο φυσικός θάνατος. Αν συνειδητοποιήσουμε την αλήθεια ότι, στην πραγματικότητα, δεν είμαστε τίποτε άλλο παρά ένας παλμός της Φύσης, όλες οι προσκολλήσεις μας θα απορριφθούν. Μαθαίνοντας να νείμει να πεθαίνει, μαθαίνει να ζει. Μπορούμε να ζήσουμε το αιώνιο στο παροδικό μόνο αν επιτρέψουμε να πεθαίνουν συνεχώς οι αποσκευές που κουβαλάμε. Τότε η ζωή θα ανανεώνεται παντοτινά, κάθε λεπτό, στο χρόνο που μόνο αυτός υπάρχει, στο αιώνιο τώρα.

«Όπως επάνω έτσι και κάτω». Αυτή είναι η αποστολή μας στη ζωή – να καταστήσουμε την υλική ύπαρξη ειρηνική, γεμάτη αγάπη, αρμονία και χαλάρωση, μεταφέροντας σε αυτόν τον κόσμο όλες τις ποιότητες και ιδιότητες που ανήκουν στο αιώνιο. Αυτό δεν θα πρέπει να παραμένει απλώς μια ιδέα, μια θεωρία, αλλά να αποτελέσει μian αλήθεια στις σχέσεις μας με την οικογένεια, τους γείτονες, τους αδελφούς θεόσοφους, τους εργαζόμενους, τον επιχειρηματικό κόσμο κλπ. Η αποστολή μας ως θεόσοφοι είναι να καταστήσουμε τα σοφά διδάγματα της Θεοσοφίας ζώσα πραγματικότητα γνωρίζοντας τον εαυτό μας και αφήνοντας κάθε εγωκεντρικό αίσθημα να πεθαίνει, πεθαίνοντας στον εαυτό. Έτσι ώστε να μπορούν να είναι οι σχέσεις μας με όλα τα όντα γεμάτες απλότητα, ταπεινότητα και ευτυχία.

Δράση χωρίς προσκόλληση είναι ο μόνος τρόπος να ενωθεί κανείς με την κίνηση της ζωής, γεμίζοντάς την με ομορφιά και αρμονία. Καθώς αποκοπτόμαστε ψυχολογικά –χωρίς αυτό να σημαίνει ότι απαρνούμαστε τις κοσμικές ευθύνες μας– η αγάπη μας γίνεται πιο ισχυρή και οι σχέσεις μας πιο όμορφες. Η ορθή δράση είναι προϊόν βαθιάς κατανόησης. Δεν υπάρχει χρονική διακοπή μεταξύ κατανόησης και δράσης. Κατανόηση και δράση είναι άμεσες και αυθόρμητες χωρίς διαφωνία μεταξύ σύλληψης και πράξης. Ο Κρισναμούρτι έλεγε ότι όταν η κατανόηση είναι καθαρή, μόνο ένας τρόπος δράσης υπάρχει: Ο ορθός τρόπος.

Όταν η δράση πηγάζει από τη βαθιά κενότητα, την εσωτερική σιγή, την ησυχία των συναισθημάτων και της σκέψης, δεν είναι προσκολλημένη αλλά γεμάτη αγάπη και σοφία. Είναι ο τρόπος με τον οποίο μπορεί να μεταμορφωθεί αυτός ο κόσμος σε έναν τόπο όπου η ζωή θα απολαμβάνει την τιμή που της αξίζει. Σε κάθε έναν από εμάς έγκειται να διανοίξουμε αυτόν τον εσωτερικό δίαυλο μεταξύ αιώνιου και παροδικού, καθιστώντας τον εαυτό μας εργαλείο της Συμπαντικής νοημοσύνης και αγάπης.

Ο καθένας αξίζει τόσο, όσο αξίζουν εκείνα για τα οποία κοπιάζει.

Σοφοκλής (Αντιγόνη)

Παρατηρήστε πόσο αβέβαιο από τη φύση του είναι καθετί που δεν έχει γίνει σύμφωνα με το δίκαιο.

Δημοσθένης (Περί Στεφάνου)

Καμιά θυσία και καμιά πράξη σου δεν είναι περισσότερο ευχάριστη στους θεούς, από την αληθινή γνώμη σου γι' αυτούς, και τότε θα αποφύγεις τη δεισιδαιμονία που δε είναι μικρότερο κακό από την αθεΐα.

Πλούταρχος (Ηθικά)

Συνήθιζε την ψυχή σου να κάνει ωφέλιμα έργα

Μενάνδρου (Γν. Μον. 548)

Πρέπει να συνηθίσουμε να έχουμε στο νου μας μόνο τέτοιες παρωσάσεις ώστε, αν κανένας ξαφνικά μας ρωτούσε «τι σκέπτομαι τώρα» με θάρρος να μπορούμε αμέσως να απαντήσουμε ότι: «σκέπτομαι αυτό και αυτό».

Μάρκος Αυρήλιος (Τα εις εαυτόν Γ, δ)

Ο δίκαιος άνθρωπος έχει πάντοτε γαλήνη ψυχής ενώ ο άδικος είναι γεμάτος από πολύ μεγάλη ανησυχία.

Επίκουρος (Διογ. Λαερτ. Βίοι Φιλ. Χ 144)

Το να απασχολεί κανείς τη σκέψη του με κάτι το καλό, είναι χαρακτηριστικό εμπνευσμένου νου.

Δημόκριτος (απ. 112, Diels)

Όταν έχεις σκέψη καθαρή, είσαι καθαρός και σε όλο το σώμα.

Επίχαρμος (απ. 26, Diels)

(Πηγή: Χαρ. Μάρατζλη, «Γνωμικά και Παροιμίες», εκδ. Βιβλιοπωλείον της «Εστίας»)

Παρακαλούμε τους συνδρομητές του περιοδικού ΙΑΙΣΟΣ να μεριμνούν τακτικά για την εξόφληση της ετήσιας συνδρομής τους, η οποία ανέρχεται στο ποσό των 15ευρώ (Δηλαδή 4 τεύχη ετησίως συν ταχυδρομικά έξοδα). Αν διαμένετε στην επαρχία, μπορείτε να επικοινωνείτε με τους κατά τόπους αντιπροσώπους μας.

Μεταξύ μας

ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΣ

Τα Γραφεία του «ΙΛΙΣΟΥ»
Βουκουρεστίου 25, α' όροφος
Κωδ. 106 71, είναι ανοικτά
κάθε ημέρα από 10.30 - 13.00,
εκτός Σαββάτου και Κυριακής.

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ-ΔΩΡΕΕΣ

Παρακαλούμε όπως απο-
στέλλετε με ταχυδρομική
επιταγή προς: Περιοδικό
« **Ι Λ Ι Σ Ο Σ** »

**ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙΟΥ 25,
106,71 Αθήνα.**

Επίσης αποστέλλετε με τρα-
πεζική επιταγή μόνο εις:
Θεοσοφική Εταιρεία, Βου-
κουρεστίου 25, 106 71, Αθήνα

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΟΥ ΙΛΙΣΟΥ

Ζάκυνθος: Παν. Βλαχόπουλος
Βόλος: Γ. Κουκουβίνος
Ηράκλειο: Μ. Λασηθιωτάκη
Ιωάννινα: Ελευθ. Τζομάκας
Κέρκυρα: Γεώργιος Αγιούς
Λαμία: Γ. Μοντάφης
Λάρισα: Ισ. Φελλούς
Πάτρα: Αθ. Ζαφειρόπουλος
Ρόδος: Αντ. Βεργωτής
Σύρος: Π. Ζαραφωνίτης
Χαλκίδα: Δημ. Δημαρέλος
Χανιά: Εμμ. Νοδαράκης
Θράκη: Τρανοπούλου Γεωργία
κιν. 6976 48 84 48
Κύπρος: Αθαν. Παπαδόπουλος
Γρ. Αυξεντίου 29
Μέγαρο Δίπα 456
Τ.Τ. 6021, Λάρινακα
Τηλ. 00357-24654511 (Οικίας)

Όλα τα άρθρα γνωστών συγγραφέων που δημοσιεύονται
στο περιοδικό Ιλισός φέρουν την ευθύνη των ιδίων για το
περιεχόμενό τους και δεν σχολιάζονται ούτε λογοκρίνονται
από την συντακτική επιτροπή του Ιλισού.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΠΙΣΗΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΘΕΟΣΟΦΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ:

Στα Πόδια του Διδασκάλου - Κρισναμούρτι	5€
Η Εξέλιξη της Μορφής και της Ζωής - Άννη Μπέζαντ	10€
Προσέγγιση στην Πραγματικότητα - N. Sri Ram	8€
Οι Βαθύτερες Όψεις της Ζωής - N. Sri Ram.....	8€
Επιλογή Γλισού - τόμος 1959-65, τόμος 1966-70, τόμος 1983, τόμος 1991, τόμος 1992, τόμος 1993.....	12€

ΥΠΟ ΕΚΔΟΣΗ ΤΑ ΑΥΘΕΝΤΙΚΑ ΚΛΑΣΙΚΑ ΘΕΟΣΟΦΙΚΑ ΕΡΓΑ

Η Ατραπός του Αποκρυψισμού - A. Μπέζαντ, C.W. Leadbeater
Θεοί εν Εξορία - G. G. Van Der Leeuw

Διατίθενται στα κεντρικά βιβλιοπωλεία και
στα γραφεία της Θ.Ε. Βοηθορρεσιών 25,
T.T. 106 71

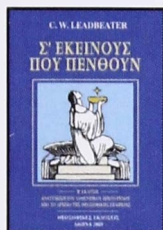
Τηλ. + Fax. 210 3610961
Τηλ. 210 3620702

Ταχυδρομική ή τηλεφωνική παραγγελία με αντικαταβολή

Όνοματεπώνυμο.....Τηλέφωνο.....
Οδός.....Αριθμός.....Πόλη.....Τ.Κ.....

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΑΝ

από τις Θεοσοφικές Εκδόσεις

C W. Leadbeater Σ' Εκείνους που Πενθούν

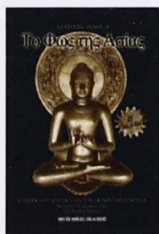

C W. Leadbeater Αόρατοι Βοηθοί

(Πρώτη έκδοση στην Ελληνική γλώσσα)

Ernest Wood Οι Επτά Κοσμικές Ακτίνες

Sir Edwin Arnold Το Φως της Ασίας

Ταχυδρομική ή τηλεφωνική παραγγελία με αντικαταβολή

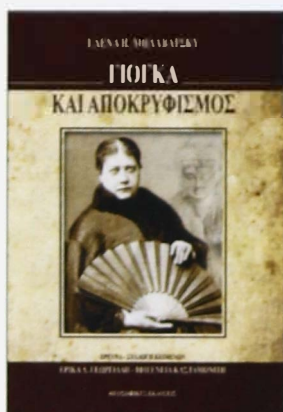
Αόρατοι Βοηθοί.....	16€
Σ' Εκείνους που Πενθούν.....	8€
Οι Επτά Κοσμικές Ακτίνες	16€
Το Φως της Ασίας.....	16€

Κυκλοφόρησε σε πρώτη έκδοση
στην ελληνική γλώσσα

ΕΛΕΝΑ Π. ΜΠΛΑΒΑΤΣΚΥ

ΓΙΟΓΚΑ ΚΑΙ ΑΠΟΚΡΥΦΙΣΜΟΣ

(Ανθολογία Εσωτερικής Γνώσης)

Ένα βιβλίο που απευθύνεται προς κάθε σπουδαστή της Αλήθειας. Απαρτίζεται από άρθρα της Έλενας Π. Μπλαβάτσκι που είχαν δημοσιευθεί στα θεοσοφικά περιοδικά The Path, Lucifer, The Theosophist, καθώς και σε εφημερίδες και άλλα έντυπα της εποχής της. Περιλαμβάνει, επίσης, αποσπάσματα οδηγιών προς τον Εσωτερικό Κύκλο της Θεοσοφικής Εταιρείας, και νεκμένων που δημοσιεύτηκαν, μαζί με άλλα, μετά το θάνατό της ως τμήμα ενός τρίτου τόμου της Μυστικής Δοξασίας.

Κύριο θέμα του βιβλίου είναι η Μαθητεία, οι σχέσεις Αποκρυφισμού και Γιόγκα, καθώς και πολλά άλλα που διδάσκονται επί της Ατραπού - πάντοτε υπό την καθοδήγηση ενός Μέστη Διδασκάλου της Αγάπης και της Σοφίας - και τα οποία είναι χρήσιμα σε όλους.

ΘΕΟΣΟΦΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ